ЁШ ЛЕНИНЧИ

Ўзбекистон комсомол-ёшлари рўзномаси

1991 йил 29 январь
Сешанба
№ 16 (13.702).
Баҳоси:
Обуначига — 6 тийин.
Сотувга — 10 тийин.

• АССАЛОМУ АЛАЙКУМ, АЗИЗ МУШТАРИЙ! • السلام عليكم، عزيز موشترى!

КЕЧКИ ҚЎНҒИРОҚ БОИСИ

Ишончли манбалардан куни кеча муҳарририятимизга келиб тушган бу ҳужжат дунё юзини кўрганига бир ой бўлиб қолди: гап мамлакат ички ишлар вазири ва мудофаа вазири 1990 йил 29 декабрда имзо чеккан 493/513-тартиб рақамли қўшма буйруқ ҳақида кетаяпти. Ва унда бугунги кун вазиятига оид кўриниш, «амалга оширилаётган тадбирларга қарамай, мамлакат шаҳарлари хўчалари ва бошқа аҳоли яшайдиган жойларда ҳуқуқ-тартибот ҳолати ёмонлашиб бораяпти» дейиладида, юмшоқроқ қилиб айтганда, ўзига хос хулоса чиқарилади. Шундай қилиб, 1 февралдан эътиборан мамлакатдаги барча йирик шаҳарларда милиция ходимлари ва ҳарбий хизматчилар биргаликда патруллик қиладилар. Дарвоқе, «фуқароларнинг оммавий чиқишлари.., **ижтимоий-сиёсий тадбирларга тайёргарлик кўриш ва ўтказиш чоғида ҳамда** байрам кунларида... дам олиш кунларида» (таъкид бизники — **таҳририят**) патрулларни **отиш қуроллари, бронетранспортерлар ва ҳимоя воситалари билан таъминлаш** тавсия этилади. Тўғри, якшанба кунлари БТРлар кўчаларда нима қилади ва «фуқароларнинг оммавий чиқишлари» чоғида бу қуролли кишилар қандай юмуш билан машғул бўлишади, буни биз унчалик тушунолмадик.

Маълум бўлишича, патруллик чоғида «СССР қонунлари, иттифоқдош жумҳуриятлар қонунлари, гарнизон ва соқчилик хизмати Ҳаракатномаси...» қатъий бажарилиши зарур. Бордию, ҳамкорликда патруллик қилаётган чоғда отиш қуроллари билан қуролланган аскарлар иттифоқ қонунларига, милиционерлар эса — жумҳурият қонунларига риоя қила бошласалар, нима бўлади?

Буйруқни ўқиб, биз, очиғини айтганда, бу навбатдаги уйдирма бўлса керак, деган хаёлга бордик. Ва Б. К. Пугонинг ўзига қўнғироқ қилишга қарор қилдик.

— Йўқ, бу уйдирма эмас, — жавоб қилди Борис Карлович, **— мамлакатнинг кўпгина минтақаларида вазият кескинлашганлиги муносабати билан шундай буйруқ тайёрланди. Фуқаролардан кўплаб миқдорда хат ва мурожаатномалар оляпмиз. Одамлар кечқурунлари уйга қайтишга очиқдан-очиқ қўрқяптилар. Ва биз ўйлаймизки, қўшма патруллик чоғида нарядларнинг зичлашуви, шак-шубҳасиз, вазиятни соғломлаштиришга имкон беради. Бу тадбир амалда қўлланилган...**

К. БЕЛЯНИНОВ,
С. СОКОЛОВ,
(«Комсомольская правда»нинг 26 январь сони).

Ҳамширанинг сеҳрли қўллари. Улар бир кунда қанчадан-қанча бемор касалига малҳам бўлган. Ширин забон ила оғриқ азобини сездирмай бемор бола қалбига йўл топган шифобахш қўллар бу. Мўлтиллаган ёшли кўзларига меҳрли кўзларини қадаган, бир зум бўлса ҳам дардига малҳам бўлмоқликни дилига туккан ҳамширалар. Софиянинг келишини болалар орзиқиб кутишади. Унинг қабулида бўлишни, муолажасини исташади. Бу бежиз эмасдир. Ахир бола қалбига йўл топишнинг ўзи бўлмайди.

СУРАТДА: юқумли сариқ касаллигини бошидан кечирган бемор болаларнинг Самарқанд вилоятидаги физиотерапевтик шифохонаси ҳамшираси София Муқимовани муолажа пайтида кўриб турибсиз.

Р. ҒОФУРОВ фотоси. (ЎзТАГ).

Диққат, конкурс!

МАҲОРАТИНГИЗНИ СИНАБ КЎРИНГ

ЎЗБЕКИСТОН ЛЕНИНЧИ КОММУНИСТИК ЁШЛАР ИТТИФОҚИНИНГ ЭНГ ЯХШИ РАМЗИ УЧУН КОНКУРС ТЎҒРИСИДА НИЗОМ

I. КОНКУРС ЎТКАЗИШДАН МАҚСАД

XXIV съезд томонидан қабул қилинган Ўзбекистон ЛКЁИ Уставининг 4-бандига мувофиқ «Ўзбекистон комсомоли қонунчиликда белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказиладиган ўзининг қўшимча рамзига эга бўлиши мумкин». Мазкур конкурс жумҳурият комсомол ташкилоти рамзининг энг яхши вариантини танлаб олиш мақсадида ўтказилаяпти.

II. КОНКУРС ЎТКАЗИШ МУДДАТЛАРИ ВА ТАРТИБЛАРИ

Конкурс икки: дастлабки ва якунловчи босқичда ўтказилади.

Дастлабки босқич 1991 йил 1 январдан то 1 майгача бўлиб, конкурс комиссияси ишларни қабул қилишни, конкурс ишларига қўйиладиган талабларга мувофиқ уларнинг ҳар бири тўғрисида хулоса чиқаришни амалга оширади. Ижобий баҳо олган ишлар якунловчи босқичга киритилади.

Конкурс комиссияси конкурс ишларининг дастлабки қатнашиш якунлари юзасидан жамоатчилик муҳокамасини ташкил этади. Муҳокама қилиш шакли комиссия томонидан танланади.

Якунловчи босқичга киритилган ишларнинг нусхаси комиссиянинг қарори бўйича «Ёш куч» ойномасида эълон қилинади, сурат нусхалари эса вилоят комсомол қўмиталарига ва Тошкент шаҳар комсомол қўмитасига муҳокама этиш учун жўнатилади.

1991 йил майида ўтказиладиган якунловчи босқичда комиссия конкурс ишларининг муҳокамасини ташкил этади ва энг яхши ишларни аниқлайди, шунингдек, рағбатлантирувчи мукофотга лойиқ бўлган икки ишни танлаб олади.

Комиссия аъзолари томонидан имзоланган қарор Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюроси тасдиғига тақдим этилади.

III. КОНКУРС ИШЛАРИГА БЎЛГАН ТАЛАБЛАР

Конкурсга тақдим этиладиган ишлар оқ ватман қоғозининг варағига 200x300 миллиметр ҳажмда турли рангдаги тушь (гуашь) билан ишланган бўлиши зарур. Бунда рамзнинг ҳажми 150x150 миллиметрдан кичик бўлмаслиги лозим. Шаклни танлаш муаллиф ихтиёрида. Варақнинг ўнг томонидаги рамз тагига муаллифнинг имзоси, фамилияси ва отасининг исми ёзилади.

Рамз Ўзбекистон ЛКЁИ ташкилотининг номини ифодалаши, рамзий (график) Ўзбекистон ЛКЁИ Ҳаракатномасида ва Уставида кўрсатилган унинг мақсадини ифодалаши, тушунарли ва оммавий тайёрлаш учун муайян қулай бўлиши лозим.

IV. КОНКУРС ИШИ МУАЛЛИФИ ТОМОНИДАН ТАҚДИМ ЭТИЛАДИГАН ҲУЖЖАТЛАР

Иши конкурсга тақдим этиладиган муаллиф 1991 йил 1 майига қадар конкурс комиссиясига қуйидаги манзилгоҳга: Тошкент шаҳри, ГСП, Парадлар Хиёбони, 5, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси, жумҳурият комсомолининг энг яхши рамзи учун конкурс комиссиясига қуйидаги ҳужжатларни тақдим этишлари лозим:

1. Конкурс комиссия номига конкурсда қатнашиш тўғрисида ариза (ихтиёрий шаклда);

2. 2 дона 5x6 см. ҳажмда сурат;

3. Ўзингиз ҳақда қисқача маълумот.

V. МУКОФОТЛАР

Конкурс ғолиблари учун қуйидаги мукофотлар белгиланади:

I ЎРИН — энг яхши иш учун — 1000 сўм.

II ЎРИН — битта рағбатлантирувчи мукофот — 500 сўм.

III ЎРИН — битта рағбатлантирувчи мукофот — 300 сўм.

Муҳаррир минбари

ЖУРНАЛИСТ ҲАМ ЁРДАМГА МУҲТОЖ

ЎЗБЕКИСТОН ЖУРНАЛИСТЛАР УЮШМАСИНИНГ VIII ҚУРУЛТОЙИДАН КЕЙИНГИ ЎЙЛАР

ЖУМҲУРИЯТ журналистларининг яна бир анжумани ниҳоясига етди. Бу қурултой чиндан ҳам ўзига хос, жўшқин фикр олишувлар остида ўтди. Қайта қуриш, ошкоралик ва демократиянинг самарасини амалда рўёбга чиқариш учун интилаётган қалам соҳиблари икки кунлик анжуманда имкониятлардан иложи борича самарали фойдаланишга ҳаракат қилдилар. Илгаригиларга ўхшаб «Фалон съезд қарорларини уддалаймиз!» деган қуруқ ваъдалар берилмади. Айрим журналистларнинг чиқишларида касб-маҳорат масаласи қолиб кетиб, ўзини кўрсатиш, енгил обрў ортиришга интилиш сезилиб қолди.

Биз бу қурултойдан нималарни кутгандик? Аввало, съезд мустақиллик сари қийин қадам ташлаётган жумҳуриятимиз оммавий ахборот воситалари, дадил, талантли ва маҳоратли журналистлар фаолиятига оқилона баҳо бериши, бу ўринда ижодий уюшманинг ролини ва ўрнини кўрсатиши лозим эди. Дарҳақиқат, жумҳурият Журналистлар уюшмаси бошқарувининг раиси А. Мухторов ва сўзга чиққан айрим нотиқларнинг сўзларида бу фикрлар қисман бўлса-да, айтилди. Лекин рўзнома ва ойномаларда тўпланган ибратли тажрибалар, талантли қалам соҳибларининг маҳоратлари журналистика тараққиётига қўйилаётган тўсиқлар ҳақида жуда кам гапирилди. Жумҳурият Журналистлар уюшмаси бошқаруви ўтган йиллар давомида ўз фаолиятини чинакамига қайта қура олмади. Ўтказилаётган конкурслар, тадбирлар ўша-ўша. Бизнингча, мисол учун «Йилнинг энг яхши учта мақоласи» ёки «Энг жанговар рўзнома» сингари конкурслар ўтказиш мақсадга мувофиқ бўларди.

Уюшмада журналистлар дардини айтадиган «Мухбир» ойномасидан бошқа бирорта ҳам нашр йўқ. У ҳам ўз фаолиятини қайта қуриши лозим, Лекин қалам соҳиблари учун ҳозиржавоб, бошқаларга намуна бўладиган ҳақиқий рўзнома керак. Бу ўринда СССР Журналистлар уюшмасининг Москва ва Ленинград бошқарувларидан ўрнак олса бўлади. Уларда жуда ўқимишли ва замонавий нашрлар мавжуд. Ҳам моддий фойда келтиради, ҳам журналистлар ақл-заковатини тўлдиришга хизмат қилади.

Журналистлар ҳаёти ва фаолияти мураккаб. Кунига ҳам мақтов, ҳам аччиқ гап-сўз эшитишинг мумкин. Ҳеч ким ҳали ҳаммага бирдай маъқул бўладиган рўзнома ёки ойномани нашр қила олмайди. Улар доимо халқ ташвишида яшайдилар. Гоҳида улар учун бир кеча-кундуздаги 24 соат ҳам камлик қилади. Журналистлар ҳаётдан ортда қолмаслик, муштарийларга манзур бўладиган энг яхши мавзуларни излаб топиш, ўз жонини гаровга қўйиб бўлса ҳам ҳақиқатни қарор топтириш учун бирор дақиқа ҳам тинмай курашадилар. Маошлари ҳам, ёзганига оладиган қалам ҳақлари ҳам қилган меҳнатига арзимайди. Фақат уларни руҳлантирадиган «ушлаб турадиган» бир нарса бор. У ҳам бўлса ёзган материалини, айтган фикрини тезда рўзнома саҳифасида кўриш. Самарасиз ҳаётни журналист ёқтирмайди. У ҳар доим қайноқ ишлар оғушида бўлишни истайди.

Тўғрисини айтиш керак. Журналистдан жамиятимиз, уларнинг бевосита раҳнамолари бўлган таъсис этувчилар жуда қарздорлар. Уй-жойга эга бўлмай 10-15 йиллаб ўзгаларнинг хонадонларида, таниш-билишларникида яшаб келаётган (ҳатто редакциянинг ўзида пинҳоний тунаб қолаётган) журналистлар ҳам йўқ эмас. Уларнинг кўплари «Ўзбекистон адабиёти ва санъати», «Совет Ўзбекистони», «Ёш ленинчи» сингари нашрларда ишлайдилар. Бу нашрларнинг ҳар бири ҳеч кимдан бир сўм ҳам маблағ олмасдан, миллион-миллионлаб фойда бермоқдалар. Ўзи ишлаб топган маблағдан фойдаланмаган журналистдан бошқа бирор-бир кимса борми, бу дунёда? Албатта, йўқ. Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши бундан тўрт йил муқаддам журналистлар учун кооператив уй қуриб бериш тўғрисида қарор қабул қилганди. Бундай ғамхўрликдан жуда хурсанд бўлишганди. Афсуски, улар ҳам «Алдагани бола яхши» қабилида иш тутишди. Журналистларнинг «Фрунзевец» турар-жой кооперативига пул тўлашганига тўрт йил бўлган бўлса ҳам «шу бечора журналистларга ёрдам бераман» деган мард топилмади. Бу орада анча-мунча уйлар қурилди. Лекин ҳақиқат сари йўл очувчиларнинг омади чопмади. Чунки улар илтимосни ёқтиришмайди, лаганбардорлик қилишмайди, пора беришмайди...

Қурултойда қатнашиб жуда кўп нарсалар ҳақида ўйладик, фикрлашдик, баҳслашдик. Биз ҳис қилган нарса шу бўлдики, қалам соҳиблари ўртасида меҳр-оқибат, шогирднинг устоз олдидаги бурчи ҳали ҳам кўнгилдагидек эмас. Бўлар-бўлмасга сўзга чиқиш, луқма ташлаш, бетгачопарлик қилиш каби журалистга хос бўлмаган иллатлар ҳам кўзга ташланди. Бугунги журналист мажлисбозликда, митингбозликда эмас, ўзининг ўткир қалами, долзарб мавзулардаги мақолалари билан рўзнома ёки ойнома саҳифасида элга танилиши керак.

Қурултойда энг ибратли иш, тўғриси янгилик, бу Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси мустақиллигини белгиловчи ўз Ҳаракатномаси ва Низомига эга бўлиши бўлди. Делегатлар уларни атрофлича муҳокама қилиб, қабул қилдилар.

Уюшма мустақилликка эришди. Унинг раиси ҳам энди жамоатчилик асосида эмас, балки маош олиб ишлайди. Раисни сайлаш муқобиллик асосида бўлди. Учта номзод кўрсатилди. Талантли йигитлар. Беллашувлар ҳам чинакамига бўлди. Буни якундан ҳам билса бўлади. Натижаси: атиги битта ортиқча овоз олган ҳозирги кунда Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасида ишлаб келаётган, СССР Ёзувчилар ва Журналистлар уюшмаларининг аъзоси, фалсафа фанлари номзоди Лутфулла Кабиров раисликка сайланди. Унинг биринчи ўринбосари лавозимига эса делегатлар Фарида Абдураҳимова номзодини қўллаб-қувватладилар.

Уюшма бошқаруви раисининг ўринбосари, журналистика фондининг раиси лавозимига О. Муҳаммаджонов сайланди.

Қурултой ишида Президент ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари Э. С. Самандаров, Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг котиби Ж. Ҳ. Ҳамидов, Ўзбекистон комсомоли Марказий Қўмитасининг биринчи котиби А. Носиров ўртоқлар иштирок этдилар.

...Қурултой тугади. Ўзбекистон ССР Журналистлар уюшмаси бошқарувининг янги раҳбарлари сайланди. У ҳақиқатан ҳам журналистлар ҳаёти ва тақдирини, турмушини ўйлайдиган жанговар ижодий уюшма бўлармикан? Буни келажак кўрсатади.

Жаббор РАЗЗОҚОВ.

Шу сонга хабар

Брест қаҳрамонларини излайман

1939—1941 йиллари Брест қалъасида йигитлик бурчимни бажарганман. Мен хизмат қилган 125-ўқчи полки Буғ дарёсининг лабида жойлашган эди. 22 июнь 1941 йили якшанба куни соат 4 да немис-фашистларининг тўсатдан уруш бошлагани ҳеч ёдимдан чиқмайди. Буғ дарёсининг нариги лабидан отилган замбарак ўқлари, душман тайёралари ташлаган бомбалар қисм ҳудудида кетма-кет портларди. Бутун полкни ёнғин эгаллади. Шундай оғир вазиятда кўп миллатли шўро халқининг фарзандлари афсонавий Брест қалъасини қаҳрамонларча ҳимоя қилганмиз. Соат 4.00 да уруш бошланган бўлса, соат 9.00 да қалъа қуршаб олинган эди. Шунга қарамай бир ой давомида душманга таслим бўлмади. Қалъа ҳимоячиларининг жасоратлари Улуғ Ватан уруши тарихига тилло ҳарфлар билан ёзилган, унинг мудофаасида Ўрта Осиё халқларининг фарзандлари ҳам бўлганлар.

Мен ҳозир виждон амри билан шу ватандошларимнинг руҳини шод этиш мақсадида бутун Ўрта Осиё бўйлаб уларнинг яқинларини — акаука, опа-сингил ва қариндош уруғларини изламоқдаман. Шу муносабат билан бутун Ўрта Осиёда яшовчи халқларга мурожаат қиламан: Сизларни яқинларингиз — 1939-1940 ва 1941 йиллари Брест қалъасида ўз йигитлик бурчини бажарганлар тўғрисида нима билсангиз менга ёзиб юборишларингизни илтимос қиламан.

Менинг манзилгоҳим: Тошкент шаҳри, 700053, Ҳакимзода кўчаси, 68-уй. Уй телефоним — 35-22-94. Маҳаммаджон Вали Абдувалиев.

Қарияларга ғамхўрлик

Вилоят «Ғамхўрлик» бўлимининг Жиззах шаҳар бўлими вакиллари қарияларнинг беминнат дастёрларига айландилар. Улар рўзғор юмушларини бажаришда, озиқ-овқат, дори-дармонлар келтириб беришда уларга яқиндан ёрдам бераётирлар.

— Иш бошлаган пайтларимизда 90 нафар қария қарамоғимизда эди, — дейди бўлим бошлиғи М. Абдураҳимова. — Ходимларимизнинг ҳар бирига 10 нафардан қария бириктириб қўйилган. Улар ҳар уч кунда хонадонларда бўлиб туришади. Лекин имкониятларимиз чекланган. Йилига бир марта 25 сўм ёрдам пули берамиз. Бу пул бугунги кунда жуда кам. Шунинг учун ҳам корхоналар, ташкилотлар билан алоқа боғлаб, ўшалар ҳисобидан зарур ёрдам уюштиришни кўзлаяпмиз.

Куни-кеча 1-қурилиш материаллари комбинати маданият саройида уларга концерт қўйиб берилди. Марказ ҳисобидан отахон-у онахонларни кинофильмларга, театрларга олиб бориш режалаштирилмоқда.

Ёлғиз қариялар ва ногиронлар бизга бегона эмас. Улар бир пайтлар биз учун, жамият равнақи учун меҳнат қилганлар. Бугун қариб, куч-қувватдан қолишган экан, уларни қадрлаш, эъзозлаш ҳар биримизнинг бурчимиздир.

Ҳ. ҲОТАМҚУЛОВ.

«Меҳр кўп кўргуздим...»

Навоий ижоди бамисли булоқ. Бу ҳаётбахш чашманинг сувидан симираверасиз, симираверасиз, бироқ тўймайсиз, аксинча, ташналигингиз тобора ортиб бораётганини ҳис қиласиз.

Тошкент шаҳридаги Шевченко номли 110-мактабда бўлган кечада ҳам йиғилганлар Навоий салоҳиятининг бетакрорлиги ва мўъжизавий кучига амин бўлдилар.

Ўзбек халқининг буюк мутафаккири ва сўз санъаткори Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллиги муносабати билан ўтказилган бу йиғинда таниқли олим, филология фанлари доктори Алибек Рустамов, нозиктаъб шоир Мирзо Кенжабек, жумҳурият радиоси «КЕЛАЖАК ТОНГИ» эшиттиришининг муҳаррирлари Насиба Зиёвиддинова ва Инобат Усмоновалар иштирок этдилар. Алибек Рустамов ўқувчиларнинг Навоий ҳаёти ва ижоди хусусидаги хилма-хил саволларига бажонидил самимий жавоблар бериб ҳаммани хушнуд қилди. Мирзо Кенжабек шарҳлаб берган ғазал болаларнинг Навоий ижоди тўғрисидаги тасаввурларини янгилаб, янада бойитди.

Замира ЭГАМБЕРДИЕВА.

Ҳадя бўлади

Тоғлиқ бойсунликларни санъаткор дейишади. Бор гап. Ҳар икки оиланинг бир аъзоси қўлига соз тутганича хиргойи қилиши ҳам рост. Улар рақсга тушиб, қўшиқ айтганда дилингиз яйраб, ажиб бир сархушлик туясиз. Халқнинг шу руҳи «Бойсун» фольклор-этнографик ансамбли чиқишларида яққол сезилади.

Хуллас, бу даста тез орада шуҳрат қозониб, мамлакатимиздагина эмас, хорижликларга ҳам танила борганини таъкидлаш шартмас. Бу ҳаммага аён.

Мен эса уларнинг янги режалари, ўйлари хусусида маълумот олиш ниятида ансамблнинг бадиий раҳбари Ҳолиқ Ҳурсандовни суҳбатга тортаман.

— Аждодларимиз руҳини шод эта олганимизча йўқ. Минг йиллар давомида гуркираб, ўсиб келган шарқона маданиятимизни қандай топтаган, йўқотган бўлсак, шунчалар тез тикламоғимиз зарур. Ўтганлар олдидаги бурчимиз ҳам бу. Ҳозирда янги дастуруламал устида ижод қилаётганимизни ҳам айтай. Яқин орада «Бойсунча тўй», «Тошдаги битиклар» туркумидаги турон қўшиқларини тайёрлаб, халқимизга тақдим этиш ниятидамиз.

Нимаям дердик, биз ана шу қўшиқларни энтикиб, интиқиб, бесабр кутамиз.

Абдуғани ҚОДИРОВ,
Сурхондарё вилояти.

Ўқидингизми, эшитдингизми?

● ФРУНЗЕДА Қирғизистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Кенгаши раҳбарларини тайинлаш ниҳоясига етди. 1943 йилда туғилган Насриддин Исанович Исанов Вазирлар Кенгаши кабинетини бошқарадиган бўлди. Қабул қилинган қонун бўйича жумҳурият Вазирлар кенгаши раисининг саккиз ўринбосари лавозими тугатилди. Уларнинг вазифасини янги ҳукуматнинг беш Давлат котиби бошқаради. Улар — иқтисод, саноат, қишлоқ хўжалиги ва бошқа масалалар бўйича масъул котиблардир.

Барча вазирликлар ва қўмиталар ҳам тугатилди. Улар ўрнига саёҳатлар бўйича, мулкни бошқариш бўйича, матбуот ва ахборот бўйича қўмита ва вазирликлар тузилди. Вазирлар қўмитаси анча яшарди. М. Имоналиев энг ёш вазирдир. У 35 ёшда бўлиб, жумҳурият Ташқи ишлар вазирлигини бошқаради.

● ҚУВАСОЙ чинни заводида бир қанча янги турдаги чиннилар ишлаб чиқарила бошланди. Уларни «Қувонч», «Товус», «Орзу», «Табассум», «Зилола», «Наврўз» деб аташди. Бу яхши. Лекин жумҳуриятимиздаги уч катта корхона тайёрлаётган чиннилар қаёққа кетяпти. Корхоналар ишлаб чиқараяпти. Дўконларда эса ҳамон чинни йўқ...

● ТЕРМИЗДА касаба уюшмаларининг янги рўзномалари нашр қилина бошланди. Улар «Халқ минбари» — «Народная трибуна» деб номланди. Рўзномалар ойда бир марта нашр қилинади.

Шу сонга хабар

Долзарб мавзу

ИЛМ ЎЧОҒИНИНГ ИККИ ҚИЁФАСИ

Сурхондарёдан қайтганимга икки ойдан ошган бўлса-да, мени тўлқинлантирган ҳолатни қоғозга туширолмай қийналаман. Бу ёзадиган мақолам учун далил-исботларнинг камлигидан ёки йўқлигидан эмас. Балки, одамлар кўриб-кўрмасликка, билиб-билмасликка олаётган дардларимизнинг чексиз-чегарасизлигидандир. Қани бир мушоҳада қилиб кўринг-чи, одамлари бефарқ бўлган жамият гуллаб-яшнаганми? Одамлар ҳиссиз «кесак» кўйига тушган даврда ривожланиш бўлганми ёки бўладими?

Ҳаммамиз мактабда ўқиганмиз, баъзи устозимизни ҳануз эслаймиз. Бироқ бугун сиз билан биз таълим ва тарбия олган ўша маскан қай аҳволда? Бирон маротаба ўзингиз сабоқ олган даргоҳда бўлганмисиз? (ихтиёрий равишда, албатта). Муаллимингиз билан икки оғиз суҳбат қурдингизми? Уларнинг дард-ҳасратларини тингладингизми? Фарзандларингиз билан-чи? Мактаби, муаллими ҳақида сўраб кўрганмисиз улардан. Қизингиз ёки ўғлингизнинг нечанчи синфда ўқишини биласизми?

Мактаб (Жарқўрғон ноҳиясидаги 32-мактаб)ни битирганимга 15 йил бўлибди. Шу йиллар мен таҳсил олган илм ўчоғида нима ўзгариш бўлди? Деярли ҳеч нарса. Фақат раҳбарлар тинмай алмашаверади. Мактаб эса ўз ҳолида. Ўшанда ҳам икки сменада ўқишарди, ҳозир ҳам. Ёлғон бўлмасин, 15 йилда қўшимча бино қурилган (6-7 хонали). Хўш, қанчага кўпайдик?

Устозларимиз синфхоналар етишмаётганлигини эндигина пайқашибди, чамамда. Югур-югурга тушишган. Бундан 10-15 йил олдин қайда эдингиз, муаллим! Жой олиш, мактаб қуришнинг ўзи бўлмаслигини билмасмидингиз? Бу иш сертапшиш, галва эканлигидан хабарингиз йўқмиди? Ҳали лойиҳаси ҳам қоғозга туширилмаган бино қачон қад ростлайди? Қачон режага киритилади-ю, қачон иш бошланади? Буни ҳеч ким билмайди. Фақат бир нарса аниқ: мактаб ёрдамга муҳтож. Унга зудлик билан кўмак бериш лозим. Йўқса, фарзандларимиз эрта-индин уч сменада ўқишни ҳам бошлаб юборишади. (Таассуфлар бўлсинким, жумҳуриятимизда ўқиш уч сменада бўлаётган мактаблар ҳам бор).

Фарзандлар олдидаги бурчимиз қайга йўқолди? Ёки у ҳам турмуш ташвишларига кўмилиб кетдими? Миллатни, унинг равнақини қачон ўйлаймиз? Болаларимиз саводсиз, деймиз. Ахир улар осмондан тушишгани йўқ-ку? Биз ўқиган мактабда ўқишди, ўрганишди. Замон, давр ўзгариб, олға кетаяпти-ю, мактаб эса ҳамон жойида турибди. Орқага кетди ҳатто. Чунки мактаб эгасиз қолди. Унинг учун қайғурадиган одам деярли қолмади. Мактаб учун қайғураётган бир одамни биламан: Мухтор Шапсанов. Ўзининг 40 минг сўмлик жамғармасига чекка қишлоқда мактаб қурдирган ҳазрати инсон. Уни одамлар жиннига ҳам чиқаришди. Қанийди, шундай «жиннилар» жамиятимизда кўпроқ бўлса?

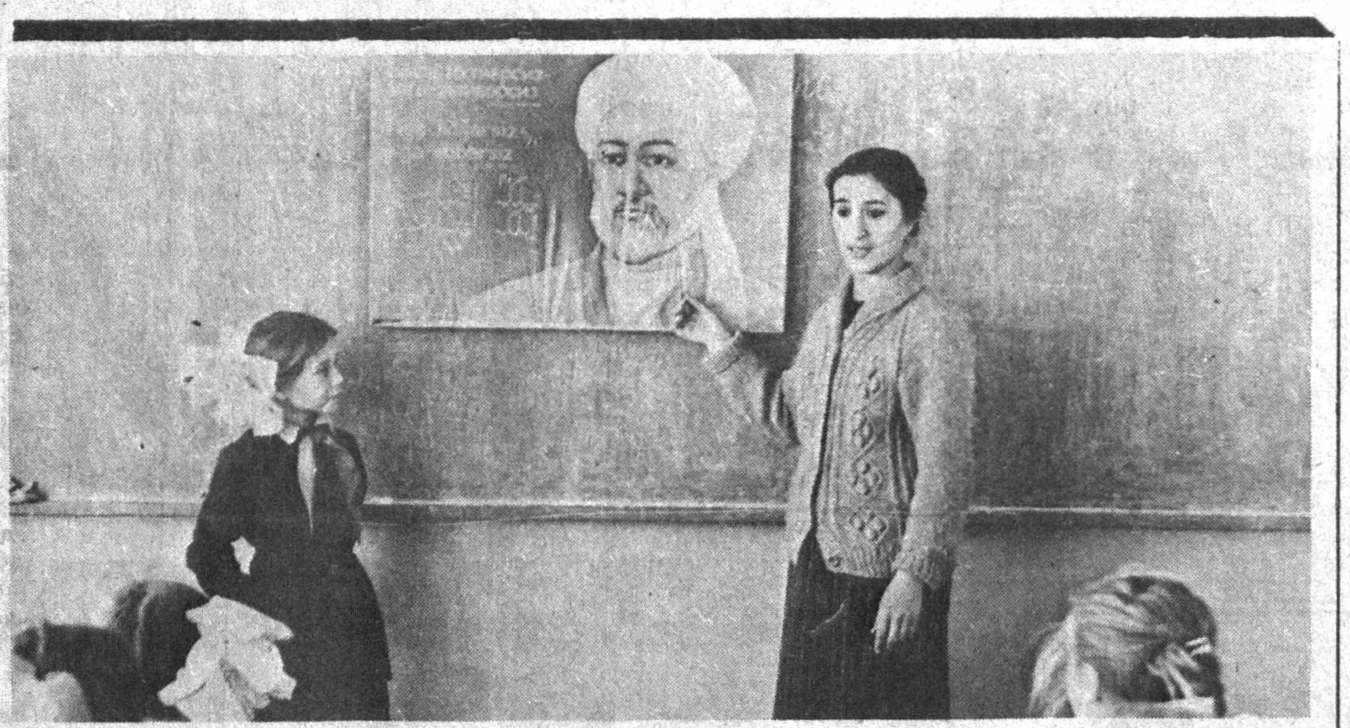

Бундан бир неча ой муқаддам рўзномамизда «қалби вайрон» илм даргоҳларидаги аянчли аҳвол атрофлича таҳлил этилди. Мактаб пароканда бўлаётганлиги, уни жар ёқасидан олиб чиқиш даркорлиги айтилди (Самарқанд вилоятининг Пастдарғом ноҳиясидаги 60-мактаб). Минг афсус-надоматлар бўлсинким мактабдаги ўзгаришлар ликни тузатиш ўрнига мухбир (Гулчеҳра Алибоева)нинг «оёғидан чалиш» билан овора бўлиб, ўнлаб муассаса ва ташкилотларга арз-дод қилиб юрган кимсалар ҳам бор.

Шундай ҳолат менда ҳам бўлган, бир вақтлар. Тошкентдаги мактаб-интернатларнинг биридан тушган шикоят бўйича мақола тайёрлашга тўғри келди. Мактабга келган янги директор бу ердаги қинғир ишларни очиб ташлайди («Сув келтирган хорми»?). Жавобгар шахслар тегишли жазосини олади. Бироқ янги директорга ишлашга имкон беришмайди. Ишдан бўшатилганлар турли давлат идораларига «хат»лар жўната бошлайди. Комиссия устига комиссия. Аҳвол шу даражага бориб етадики, директор ўз хоҳиши билан ишдан кетишга мажбур бўлади.

Иккала вазиятда ҳам болалар — бизнинг келажагимиз жабр тортяпти.

Хўш, биз қачон тан олишни ўрганамиз? Қачон келажак пойдеворига ғишт қўя бошлаймиз?

Шеробод ноҳиясида 17-мактаб бор. Бу ерда 650 дан ошиқ ўқувчи таълим ва тарбия олади. Аммо мактабнинг аҳволи ночор. Аллақачон у ташландиқ ҳолига тушган. Бу ҳақда устоз ва ўқувчилар ҳам куйиниб гапиришади.

Турсунпўлат ЧОРИЕВ, мактаб фирқа ташкилоти котиби:

— Мактабда ишлаётганимга 30 йилдан ошди. Бу даврда қанчадан-қанча киши шу ердан катта ҳаётга йўлланма олди. Бироқ илм даргоҳида ўзгариш йўқ. 4 та мослаштирилган биноларда сабоқ ўтилади. Ҳатто 30-йилларда қурилган бино (у омборхона вазифасини ўтаган)да ҳам дарс бераяпмиз. Ҳар йили таъмирлаш ишларини олиб борамиз.

Боймир САТТОРОВ, бошланғич синф ўқитувчиси:

— 1954 йилдан бери дарс бераман. Мактабимизнинг аҳволи барчага аён бўлса-да, унда яхши томонга ўзгариш бўлмаяпти. Синф хоналари тор, техника воситалари билан таъминланмаганмиз. Ўқитувчилар бир неча бор мутасадди ташкилотларга мурожаат этишган бўлса-да, фойдасиз...

Феруза АЛИҚУЛОВА, 10-«А» синф ўқувчиси:

— Синфхоналаримиз совуқ. Жисмоний тарбия дарсларида спорт зали бўлмаганлиги учун ташқарига чиқа олмаймиз. Тўгарак ишлари ҳам анчадан бери тўхтаб қолди. Чунки хоналар етишмайди. Мактабда ўқитиш, ўқиш учун шароитнинг йўқлиги ўқувчиларнинг дарсларини пухта ўзлаштиришларига имкон бермаяпти. Қанийди бизда ҳам замонавий билим даргоҳлари бўлса.

Хадича УМАРОВА, 10-«Б» синф ўқувчиси:

— Мактаб ҳақида гапиришга ҳам ийманамиз. Сабаби у жуда эски, шароит йўқ. Хоналар совуқлигидан қишнинг баъзи кунлари дарс ҳам бўлмайди. Партaларда сиқилишиб уч кишидан ўтиришга мажбур бўламиз. Биз-ку эрта-индин мактабни битирамиз. Лекин укаларимиз-чи? Наҳотки, улар ҳам шу ташландиқ жой (мактаб дейишга ҳам тилим бормайди)-да ўқишса? Бу гапимдан устозларим хафа бўлишмасин. Улар бизни тўғри сўз бўлишга ўргатишган экан, энди чидашсин.

Қўшни қишлоқда янги мактаб қуриб битказилди. Қишлоқдошларимизга ҳам кенг ва ёруғ синф хоналарида ўқиш насиб этармикин?

Шундай бахт насиб этган мактаб ўқувчилари бор. У маскан узоқ эмас, «бахт юз ўгирган» илм ўчоғидан борйўғи 7—8 чақирим нарида. Унинг «бахт»и шундаки, у шаҳарда «туғилган». Макаренко номи билан юритиладиган бу даргоҳ икки қаватли, шинам. Хоналар кенг ва ёруғ, озода. Унда спорт зали ҳам бор. Компьютерлар хонасида 10 та замонавий ЭҲМ гижинглаб туради. Охунбобоев номи билан аталган бошқа бир масканда эса ЭҲМни фақат тушларида кўришади.

Ноҳия халқ таълими бўлими методисти Алламурод Хўжановнинг таъкидлашича, «бахтдан бебаҳра»лар ягона шу мактабда эмас экан. Ноҳиядаги 6, 15, 22, 24, 34, 36, 38, 55-мактабларнинг ҳам ҳоли «вой» эмиш. Бу бир ноҳия — Шерободнинг ўзидагина. Вилоятда, жумҳуриятда-чи? Санаб адоғига етолмайсиз. Бундан бир неча йил бурун авария ҳолидаги мактаблар рўйхатга олинди. Жумҳуриятимизда улар мингга яқин экан. Ўшанда тегишли ташкилотларга кўрсатмалар ҳам берилган эди. Натижа нима билан тугаганини барчамиз биламиз. Ташландиқ, хароба илм ўчоқлари сони ошса ошдики, камаймади. Токи, мактаблар хўжаликларга қарам экан, аҳвол яхшиланмайди. Буни бугунги кун аниқ исбот этиб турибди. Бугун-эрта бозор иқтисодиётига ўтсак, вазият янада мураккаблашади. Нима қилиш керак?

ТАКЛИФ ҚИЛАМИЗ: ЖУМҲУРИЯТДА МАКТАБ ЖАМҒАРМАСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ЛОЗИМ. Шундагина сиз билан биз, фарзандларимиз таълим ва тарбия олган ва оладиган қутлуғ даргоҳ кимларгадир муте бўлмайди.

Муҳаммад АМИН,
«Ёш ленинчи» рўзномасининг халқ таълими бўлими мудири вазифасини бажарувчи.

СУРАТЛАРДА: Шеробод ноҳиясидаги 17-мактабнинг ачинарли аҳволидан дарак берувчи ҳолатлар ҳамда шу ҳудуддаги яна бир маскан: намунали 1-мактаб ҳаётидан лавҳалар акс этган.

Муаллиф суратга олган.

XX аср кундалиги

ФОЖИА ДАВОМ ЭТМОҚДА

Форс кўрфазидаги фожиа — урушнинг иккинчи ҳафтаси тугаяпти. 13 кундирки АҚШ бошчилигидаги иттифоқчилар ўзини мусулмон оламининг янги жаҳонгири деб ҳисобловчи Саддам Ҳусайннинг танобини тортиб қўйиш учун у босиб олган Қувайтга ва Ироққа бомба ва ракеталар ёғдиришмоқда. Яшнаб турган гулу-дов-дарахтлар, салобатли миноралар, кўркам бинолар, юзлаб тарихий обидалар ўт ичида қолган. Бундан ҳарбийлардан кўра кўпроқ тинч аҳоли зарар кўрмоқда, улар орасида қанча одам ўлгани ҳозирча ёлғиз оллоҳга маълум.

Уруш эса уни бошлаганлар мўлжаллаганидек бугун ё эрта тамом бўладиганга ўхшамайди. Буни қисқа фурсатда ғалаба майини сипқоришни орзу қилган Оқ уй ҳам ниҳоят тан олишга мажбур бўлди. Унинг вакили — матбуот котиби М. Фицуотер Вашингтонда сўзга чиқиб тез ғалаба қозонишга умид қилмаслик, урушнинг чўзилиб кетишига тайёр туриш лозимлигини айтди. «Уруш ойлаб давом этиши мумкин. Унда душманнинг ғалабаси, иттифоқчи кучларнинг талофотлари ҳам бўлиши эҳтимолдан узоқ эмас», деди у.

Муҳожирликдаги Қувайт ҳукумати эса қувончли дамларни яқинлаштириш мақсадида «Саҳродаги бўрон» операциясини амалга ошириш учун яна 13,5 миллиард доллар ажратди. Қувайтнинг АҚШдаги элчиси шайх Сауд Носир ас-Сабах Вашингтонда шу ҳақда маълум қилган. АҚШ давлат котиби Жеймс Бейкернинг гапига қараганда Саудия Арабистони ҳам худди ўша мақсадда худди ўшанча маблағ ажратган. Ҳозирча эса Қувайтнинг озгина бўлсин қисми озод қилинган. Америқоликлар шиддатли жанглардан сўнг кичкинагина Кару оролини қўлга киритишган, 29 ироқлик аскар асир тушган. Оролчада Қувайт байроғи кўтарилди. Бундан ташқари Анатолия ахборот агентлигининг хабарига кўра Туркияда ҳозирги кунда ироқлик 37 қочоқ — 21 ҳарбий хизматчи ва 16 бола бор.

Кейинги кунларда иттифоқчилар авиацияси ҳаводан зарба беришни давом эттиришган. Жумладан Франгистон тайёралари Ироқнинг жанубий ноҳияларида Ироқ жумҳурияти гвардиясининг механизациялашган қисмларига бомба ташлаб зарба берган. Шанба куни америқоликлар хабарига кўра Ироқнинг яна икки тайёраси уриб туширилган. Ҳозирги кунда иттифоқчилар сафида араб мамлакатларининг 138 минг аскари, 900 га яқин танки, 470 жанговар тайёраси жанг қилмоқда.

Албатта Саддам Ҳусайн ҳам қўл қовуштириб ўтиргани йўқ. Шанба куни кечқурун Исроил яна ракетадан ўққа тутилган. Икки киши ўлган, бир неча бино вайрон бўлган. Шу кунгача Ироқ Саудия Арабистони ва Исроилга қарши 50 та «Скад» ракетаси отган. Буюк Британиянинг «Торнадо» ва Америқонинг «Ф-16» қирувчи бомбардимончи тайёралари уриб туширилган. Ироқнинг 24 тайёраси Эронга учиб ўтган. Саддам Ҳусайн яна Исроил ва иттифоқчи мамлакатларга дўқ урди. У яқин кунларда Исроилга қарши янги қурол ишлатиш билан қўрқитди ва уни ракетадан ўққа тутишни давом эттиришини айтди. Ироқ президенти иттифоқчилар сафидаги араб қисмлари аскарларига мурожаат қилиб Ироқ томонга ўтишга ва худосиз кофирларга қарши жанг қилишга чақирди.

Туркия президенти Т. Озал эса Ироққа дўқ урди. Ўзингизга маълумки Анқара америқоликларга ўз ҳудудидаги тайёрагоҳлардан фойдаланишга рухсат берган. Шунга қарши Бағдод душманлик ҳатти-ҳаракати қилса қарши зарба берилади, деди Т. Озал.

Америқоликларнинг Саддам Ҳусайнни қўлга тушириш ёки ўлдириш учун зўр бериб уринишлари ҳозирча натижасиз қолмоқда. У эса ер остида хотиржам буйруғини бериб ўтирибди. Хонасида 24 ойнаи жаҳон, шахсий телестудияси бор. Истаган жой билан боғланиши ва истаган одамига мурожаат қилиши мумкин. Бункерга кирадиган эшикнинг оғирлиги 4 тонна. 50 киши бир йил давомида ер юзига чиқмай бемалол яшаса бўлади. Дарвоқе унга бундай ишончли ва айтиш мумкинки кўркам жойни ҳозирги кунда АҚШнинг яқин иттифоқчиси ОФРдаги «Босвау унд Кнаубер» фирмаси қуриб берган.

ХАБАРЛАРДА ОЛАМ НАФАСИ

● ВАШИНГТОН. Бу ерда СССР ташқи ишлар вазири А. А. Бессмертних ва АҚШ давлат котиби Ж. Бейкер ўртасида музокаралар бошланди. Унда Шўро ва Америқо муносабатлари, шунингдек, стратегик ҳужум қуролларини қисқартириш юзасидан музокараларнинг қандай бораётганлиги, Форс кўрфазидаги вазият муҳокама қилинди.

● ПРЕТОРИЯ. ЖАР Африка миллий конгресси мамлакат президенти Ф. де Клеркка расман мурожаат қилиб «ўлим эскадронлари» фаолиятини тафтиш этишни тиклашни сўради. АМКнинг фикрича судья Л. Хармс бошчилигидаги комиссия ўз вазифасини уддалай олмаган, шунинг учун янги комиссия тузиш таклиф қилинди.

● МОГОДИШО. Сомали президентининг саройини қўзғолончилар эгаллаб олишди. Президент Муҳаммад Сиад Барре яширинишга улгурган. У тайёрагоҳда ёки мамлакат жанубида бошпана топган деб тахмин қилишмоқда.

● ТОКИО. Япониядаги атроф-муҳитни ўрганувчи илмгоҳнинг башоратича Форс кўрфазидаги урушнинг чўзилиши фақат минтақада эмас, балки бутун дунёда экологик ҳалокатга олиб келиши мумкин экан. Ҳозирнинг ўзидаёқ бу ерда кунига 117 тонна азот оксиди атмосферага қўшилмоқда.

● ХЕЛЬСИНКИ. Оврўпода чегараларнинг очилишига ҳам икки йил бўлсада авиакомпаниялар ўртасидаги рақобат янада кучаймоқда. Жумладан бу ердан Копенгаген ва Лондонга йўловчи ташиш ҳуқуқини қўлга киритиш учун САС, «Бритиш Эрйуэйз», «Мерск эър» авиакомпаниялари ўртасида «жанг» бошланган.

● ДАККА. Бангладешнинг собиқ президенти Х. М. Эршодга қарши жиноий иш қўзғатилди. У 8 миллион долларни ўмарганликда айбланмоқда.

● ПРАГА. Чехословакияда давлат корхоналарини хусусий мулк сифатида сотиш бошланди. Бу савдо-сотиқда фақат якка шахсларгина қатнашиши мумкин.

«Ёш ленинчи»га жавоб берадилар

«ЖАРИМА»

(1990 ЙИЛ 5 СЕНТЯБРЬ)

Ушбу фельетондаги далилларни текшириб чора кўриш учун Ўзбекистон Халқ таълими вазирлигига ва Халқ депутатлари Андижон вилояти Кенгаши ижроқўмига юборгандик. Яқинда юқорида қайд қилинган ташкилотлардан жавоб олдик.

Ўзбекистон ССР халқ таълими вазирлиги ходимлари «Ёш ленинчи» рўзномасида босилган «Жарима» фельетонидаги далилларни ўз жойида ўрганиб чиқди. Текшириш натижасида қуйидагилар маълум бўлди:

Фельетонда кўрсатилган гуруҳ ўқувчиларининг маълумотларига кўра, ҳақиқатан ҳам 1986-87 ўқув йилида, 3-гуруҳ синф мажлисида, синф раҳбари Турсунбой Қурбонов дарсларини қолдирган ва ўзлаштирмовчи ўқувчиларга «гуруҳ фонди» учун жарима пули белгилаган.

Ўқувчилар етакчиси Ш. Рўзиева, ўқувчилар И. Очилов, Г. Ҳамидова, Г. Матмусаеваларнинг тасдиқлашича синф раҳбари Т. Қурбоновнинг буйруғи асосида дарсни қолдирган ва ўзлаштирмовчи ўқувчилардан 5 сўмдан 19 сўмгача жарима пули олинган, эсдалик суратлари учун 30—35 сўмдан пул йиғилган.

Пахта йиғим-терими мавсумида беш ўқувчи олмаган пуллари учун ведомостга қўл қўйган.

Т. Қурбонов ўз ҳовлисида ўқувчиларни икки маротаба «ҳашар қиламиз» деб ишлатган. Ш. Рўзиева ва И. Очиловлар баҳони яхшилаш ва амалий машғулотни ўзи яшаётган жойида ўташ мақсадида Т. Қурбоновга ароқ, гўшт келтириб беришган ва унинг иш жойидаги шкафда қолдиришган. ТЕКШИРИШДА: «Янги тайинланган синф раҳбари У. Бозорхўжаев таъмирлаш ишлари учун 3 сўмдан пул йиғди. Г. Эгамованинг «3» баҳоси «5» га айлантирилган» деган далил ўз исботини топмади.

Юқорида кўрсатилган далиллар билим юртининг муаллимлар кенгаши мажлисида ўқувчилар иштирокида муҳокама қилинган. Муаллимлар кенгаши қарорига асосан Т. Қурбоновга қаттиқ ҳайфсан берилган. Шу гуруҳда дарс беришдан ва синф раҳбарлигидан озод этилган. Ўқув-тарбия ишларига етарлича раҳбарлик қила олмагани учун Х. Юрданидзе бўлим бошлиғи вазифасидан озод қилинган.

Муаллимлар кенгаши йиғилишида шу масала қайта кўриб чиқилган. Йиғилишнинг № 100-Л 2. 10.09.90 йил буйруғига асосан Т. Қурбонов ўқитувчиликка нолойиқ, деб топилиб, ишдан бўшатилган.

Ушбу масала 12. X. 90 йил Халқ таълими вазирлиги ҳайъатида кўриб чиқилди. Ҳайъатнинг 13. X. 90 йил № 13/6 сонли қарорига асосан Л. Толстой номидаги Андижон муаллимлар тайёрлаш билим юртининг директори П. Хегайга ҳайфсан эълон қилишди. Ҳайъат ушбу масалани жойлардаги барча ўқув юртларининг илмий ва муаллимлар кенгашларида кўриб чиқишни ва бундай ноxуш ҳолатлар такрорланмаслиги учун кескин чоралар кўрилишини топширди.

Халқ таълими вазирлиги қошидаги жумҳурият давлат назоратига Л. Н. Толстой номидаги Андижон муаллимлар тайёрлаш билим юртининг бутун фаолиятини кўриб чиқиш топширилди.

К. ЮСУПОВ,
ҳайъат раиси, вазир.

* * *

Фельетон Андижон шаҳар муаллимлар тайёрлаш билим юртининг муаллимлар кенгаши йиғилишида кўриб чиқилди. Йиғилишда 56 нафар ўқитувчи ва 11 нафар талаба иштирок этди. Билим юрти директори П. Хегай, фирқа ташкилоти котиби Р. Холматов, IV курс 30-гуруҳ талабаси Бегалиева ўртоқлар йиғилишда сўзга чиқди. Муаллимлар кенгашининг 100-Л буйруғи билан чизмачилик-расм ўқитувчиси Т. Қурбонов Ўзбекистон ССР Меҳнат қонунлари кодексининг 37-моддаси 3-бандига асосан вазифасидан озод қилинди.

Х. ХОТАМОВ,
Халқ депутатлари Андижон вилояти Кенгаши ижроқўми раиси муовини.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ЙЎЛБАРС БИЛАН ЯККАМА-ЯККА

● НЕПАЛНИНГ жанубида жойлашган Нандипур қишлоғида яшовчи 62 ёшли қария Канча Таманг йўлбарс билан яккама-якка олишувда ғолиб чиқди. Олишув ярим соат давом этди.

Воқеа бундай бўлган: қариянинг кампири ўтин олиб келиш учун ҳовлига чиққанди. Кампирнинг даҳшатли қичқириғини эшитиб, Таманг қўлида ўроқ билан дарҳол ташқарига чиқди ва умр йўлдошини йўлбарс чангалидан қутқариб қолишга улгурди.

ШАКАРДАН ҲАМ ШИРИН

● ПРОФЕССОР Сезар Компадр бошчилигидаги мексикалик бир гуруҳ олимлар шакардан ҳам ширинроқ модда борлигини аниқладилар. У Мексикада ўсадиган «ширин ўт» деб аталадиган ўсимлик таркибидан топилди.

Унга XVI асрда Испанияда яшаган, бутун умрини доривор ўсимликлар ҳақида маълумот беришга бағишлаган, машҳур табиб Франсиско Эрнандеснинг номи берилди. «Эрнандульцин» шакардан минг марта ширин, деб хабар беради Америқонинг «Нью-Йорк таймс» рўзномаси.

АЁЛЛАР ОРЗУСИ

● ИРЛАНДИЯДА яшовчи 1287 нафар хотин-қизларга анкета тарқатилди. Унда биргина савол мужассам бўлиб, эркаклар 2000 йилда қандай бўлишини хоҳлардингиз дейилганди.

Чехословакиянинг «Млади свет» ойномасида ёзишларича, аёлларнинг кўпчилиги эркаклар хушмуомала, ўз хотинига меҳрибон, сабр-бардошли, софдил ва шу билан бир қаторда овқат қилишни ҳам ўринлатишса, деган жавобни беришган. Дарвоқе, бундан ташқари эркакларнинг ухлаётганда хуррак отмасликларини ҳам орзу қилишган.

ТАРИХИЙ ҲАҚИҚАТГА ИШОНИШ КЕРАК

1

Бобораҳим Машраб XVII асрда яшаган истеъдодли ва исёнкор шоирдир. У яшаб ижод этган даврда Ўрта Осиёда иккита ўзбек — Бухоро ва Хива хонликлари қарор топган эди. Кўчманчи ўзбекларнинг бир аср давом этган Мовароуннаҳрдаги ҳукмронлигига хотима берилган (1598) шайбонийлар давлатининг амирлари Бухорода истиқомат қилаётган асли астраханлик (талаффузда аштархонийлар дейилади) Шаҳзода Жонибек султонни хон қилиб кўтардилар. Шу билан ўлкамизда янги ўзбек сулоласи — аштархонийлар ҳукмронлиги бошланиб бир ярим аср — XVIII асрнинг ўрталаригача давом этди. Аштархонийлар сулоласининг яна бир номи «жонийлар» бўлиб, уруғ бошлиғи Жонибекнинг номидан олинган эди. Аштархонийларнинг Бухоро тахтида Боқимуҳаммад (1599—1605), Валиймуҳаммад (1605—1611), Имомқулихон (1611—1642) ва унинг укаси Нодирмуҳаммад (1642—1645) ҳокимлик қилдилар. Машраб туғилган даврда Мовароуннаҳрда аштархонийлардан золим Нодирмуҳаммад ҳокимлик қиларди. У бобурийлардан Ҳиндистон ҳокими Шоҳ Жаҳон (1627—1658) ва унинг ўғиллари Мурод Бахши ва Аврангзеб бошлиқ қўшинлар билан тўқнашиб, мағлубиятга учради. «Муқимхон тарихи» («Балх тарихи» ҳам дейилади) муаллифнинг гувоҳлик бериб ёзишича, бобурий шаҳзодалар шу йилларда Балхни забт этиб, Амударёдан ўтиб, Мовароуннаҳрни ишғол этмоқчи бўлдилар. Бироқ, улар муваффақиятсизликка учраб, Ҳиндистонга қайтиб кетдилар. Мовароуннаҳрга 1655 йилда Хива хони Абулғозихон (1645—1663) бошлиқ хиваликлар ҳужум қилдилар. Икки хонлик ўртасида қаттиқ уруш бўлди. Хиваликлар Бухоро ва Самарқанд ерларига бир неча марта бостириб кирдилар. Бухоро хони Абдулазиз халққа суяниб, қаттиқ қаршилик кўрсатди ва қийинчиликлар билан Бухоро хонлигининг мустақиллигини сақлаб қолди. Хива хони Ануша (1663—1687) ҳам Мовароуннаҳрга бир неча марта ҳужум уюштирди. Абдулазизнинг тахт вориси Имомқулихон (1680—1702) хиваликлар ҳужумини даф этди. Бу вақтда Хива хонлигида сарой фитналари ва тожу-тахт учун кураш кучайиб, сиёсий инқироз авж олган эди. Фурсатдан фойдаланган Субҳонқулихон ўзбек феодаллари ёрдамида Хоразмга юриш бошлайди ва Хивани вақтинча Бухоро хонлигига тобе этади. Аммо бу вақтда Бухоро хонлигида ҳам тартибсизликлар ва ўзаро феодал урушлари, ҳокимлик талишишлар авж олади. Бухоро тахтига Убайдулла II (1702—1711) келади. Унинг ҳокимлик даврида мутлоқликка интилиш, сепаратизм ва феодаллар бебошлиги кучайган эди. Бу вақтда Балх ва Қундузда (ҳозирги Афғонистон) Маҳмудбий ҳаракат бошлаб, Балх ҳокимлиги учун интилмоқда эди. 1706 йилда Маҳмудбий Қатағон Қундуздан Балхга қўшин тортиб бориб, уни эгаллайди ва ўзини Балх ҳокими деб эълон қилади. Шунда Убайдулла II Балхни ўзига бўйсундириш учун қўшин тортади ва муваффақиятсизликка учрайди. Балх ҳокимлиги учун курашаётган Маҳмудбий кўчманчиларнинг қишлоқларини талаб, вайрон қилди. Бухоро хони исёнкор Маҳмудбийга қарши курашиш учун турли йўлларни ишга солди. Бироқ унинг ҳамма ҳаракатлари бефойда кетди. 1707 йилда Убайдулла катта қўшин билан Амударёдан ўтиб, Балхга қўшин тортди ва Қундузни қамал қилди. Маҳмудбий қамалдан қўрқиб қочиб кетди.

Балх ва Қундузда тартиб ўрнатган Убайдулла II Бухорога қайтиши билан Маҳмудбий яна Балхда пайдо бўлиб, исён кўтарди. Бухоро тахтида фитна ва хонга қарши оппозиция ҳаракат қилаётгани учун Убайдулла II Балх ва Қундузга нисбатан суверен ҳуқуқлар беради. 1711 йилда Убайдулла II фитна натижасида ўлдирилади ва хон саройи талон-торож қилинади. Бухоро тахтига аштархонийларнинг сўнгги вакили Абдулазизхон (айрим адабиётларда Абулфайзхон дейилади — 1711-1747 й.) ўтиради. У ҳокимлик қилган давр аштархонийлар ҳукмронлигининг сиёсий инқирози кучайган давр эди.

Мовароуннаҳрни сиёсий бир бутун давлат қилиб боғлаб турган заиф ҳалқалар узилиб кетиб, мустақил ҳокимлик учун курашлар натижасида хонлик парчаланиб кетди. Масалан, XVIII аср бошларида Фарғона хонликдан ажралиб мустақил ҳокимият бўлиб олган эди. Чодак қишлоғида (Поп ноҳияси) истиқомат қилувчи хўжалардан иборат дарвешлар жамоасининг вакиллари ҳокимиятни ўз қўлларига олдилар. Кўпчиликни ташкил этган дарвешлар Шоҳрухбий атрофига бирлашдилар. Ўзбекларнинг минг қабиласига мансуб, ўзини Чингизхон авлодидан деб ҳисобловчи Шоҳруҳбий 1709—1710 йилларда шайхлар ҳукмронлигини ағдариб ташлади ва ўз ҳокимиятини ўрнатди. Шоҳрухбий бошлиқ бир гуруҳ кишилар Чодакдан чиқиб кетиб Хўқанд (Қўқон) қишлоғини танлаб, бу ерда янги Фарғона давлатини — Қўқон хонлигини ташкил этдилар ва Хўқанд қишлоғи мазкур хонликнинг маркази бўлиб қолди. Шоҳрухбий асос солган ва минглар сулоласи ҳукмронлик қилган Қўқон хонлиги XIX асрнинг биринчи ярмида йирик давлатга айланди, бутун Сирдарё ҳавзасини ва Еттисув ноҳиясининг бир қисмини ўз ичига олди.

Фарғона водийсида Қўқон хонлиги ташкил топган вақтда XVIII асрнинг бошларида Балх вилояти ва Қундуз ноҳиялари ҳам Бухоро хонлигидан ажралиб кетди. У ерларда гоҳо аштархонийлардан, гоҳо ўзбек шаҳзодаларидан чиққан кишилар ҳокимлик қилдилар. Машраб яшаб ижод этган даврдаги сиёсий манзаралар ана шулардан иборат эди.

Биз фикр юритаётган даврда ўзига хос социал, ижтимоий-иқтисодий муносабатлар ҳам ҳукм сурарди. Чунончи номигагина хоннинг марказлашган ҳокимияти ўрнатилган бўлса-да, Мовароуннаҳрда аслида мамлакатнинг хўжайини кўп сонли феодаллар ҳисобланарди. Мамлакатда феодал тарқоқлик ва улар ўртасида тўхтовсиз кураш давом этарди. Деҳқонлар шафқатсиз эксплуатация қилинар ва хонавайрон бўлардилар, деҳқонлар оммаси қашшоқликда ҳаёт кечирардилар, кўп ҳолларда очарчилик ҳукм сурарди. Ерни суғориб деҳқончилик қилиш аҳоли хўжалигининг асосий тармоғи эди. Хўжаликда деҳқончилик, пиллачилик, пахта етиштириш, сабзавот экиш, боғдорчилик ва чорвачилик асосий машғулотлар эди. Бундан олдинги асрларда бўлгани каби Мовароуннаҳрда феодал ер эгалиги, чунончи: давлат ер эгалиги (амлоқ), хусусий

2

ер эгалиги (мулк) ва вақф ер эгалиги (диний муассасаларга қарашли ерлар) мажуд эди. Шунингдек, суюрғол ва танҳо ер эгалиги (инъом ерлар) ҳам ҳукм сурарди. Бу иккала термин ўлкамизда XIX аср ўрталаригача давом этган. Турли солиқлар усули, чунончи турли тўловлар, ўлпонлар, ер рентаси хирод, натурал солиқлар, фавқулодда ва ғайри қонуний солиқлар ҳам жорий этилган. Айни вақтда анъанавий ички ва ташқи савдо, ҳунармандчилик, ривожланишда давом этган. Ўзбек хонликлари ҳудудида (территориясида) ўзига хос пул муомаласи жорий этилган эди.

Оғир феодал эксплуатация, бетўхтов давом этган ички ва ташқи урушлар, бебошликлар ҳамда ўзбек феодалларининг сепаратистлик ҳаракатлари меҳнаткашлар турмушига ғоятда ёмон таъсир этди. Шу давр манбалари омма золимларга қарши бир неча бор бош кўтарганликларидан — халқ ҳаракатларидан далолат беради. Масалан, Субхонқулихон ҳукмронлиги даврида Балх ва Қундузда вилоят ҳокими Солихўжанинг золимлигига қарши қўзғолон кўтарилган. 1681 йилда Зарафшон водийсида, 1708 йилда Бухорода кучли халқ қўзғолонлари бўлган. 1712 йилда Самарқандда зўравонликка қарши чиқишлар бўлган.

XVII—XVIII асрларда Мовароуннаҳр ўлкасида феодал маданиятига хос хислатлар асосида фан, санъат, маориф ва маданият тараққиётида давом этди. Халқ маданиятидан, фан ва санъатидан феодаллар баҳраманд бўлдилар.

Ўрта асрлар ўзбек адабиётида сарой аҳллари томонидан наср ва назм билан тузилган тарихий асарлар ҳукмронлар, хон ва унинг аъёнларининг қараш ва мафкурасини акс эттирди. Феодал ва диний зулмат замонларида ҳам халқ орасидан Сайдо, Насадий, Турди Фароғий, Бобораҳим Машраб каби адиб ва шоирлар етишиб чиқдики, улар сарой шоирлари даврасига мансуб бўлмасдан, халқ билан бирга бўлиб, уларнинг орзу-умидларини тараннум этдилар.

XVII аср Ўрта Осиё адабиётида Бобораҳим Машраб ижоди алоҳида ўрин тутади. Бинобарин, унинг ижоди, дарвишона ва исёнкор тарғиботлари ўлкамизга чегарадош бўлган Шарқ мамлакатлари поэзиясига ҳам самарали таъсир этган. Машраб шеърларида ҳукмрон синф намояндаларининг риёкорлиги, мунофиқлиги, ўзбошимчаликлари ва хулласи калом феодал зулми фош этилган. Унинг «Агар жабр-зулм остида қолсанг, буни халқдан яшир», деган фикрлари ҳам борки, унинг бу фикрлари меҳнаткашлар оммасининг сиёсий онги ўсишига ва синфий курашларининг кескинлашувига асло ёрдам бермайди. Ўзбек халқининг ривожланган феодализм давридаги исёнкор шоири Машраб:

> **Дили тиғи ситамдан пора бўлган**
> **халқни кўрдим,**
> **Тани дарду аламдан ёра бўлган**
> **халқни кўрдим,**
> **Кўзи вақти саҳар сайёра бўлган**
> **халқни кўрдим,**
> **Муҳаббат даштида овора бўлган**
> **халқни кўрдим,**

деб ёзиш билан халқчил шоир сифатида куюнчаклик билан халқ аҳволини ифода этади.

Бир неча оғиз сўз Машрабнинг туғилган йили, жойи ва вафоти хусусидаги баҳсларга доир.

Маълумки, ўзбек халқининг ажойиб шоири ҳақида кўплаб ривоятлар ва афсоналар тўқилган. Бу нарсалар унинг шахси ва ижодига бўлган қизиқиш ўтмишда ҳам катта бўлганлигидан далолат беради. Гарчи бу ривоятлар, латифалар ва афсоналарда маълум даражадаги маълумотлар ҳақиқатга тўғри келса-да, аммо уларнинг кўпчилигида шоир шахси бузиб кўрсатилган. Шунинг учун шоир ижоди билан шуғулланган тадқиқотчилар асл Машрабни ажратиб олиб, уни ўрганишда дастлабки қадамлар ташланди. Бироқ унинг ҳаёти ва ижодини ўрганиш ҳамда оммалаштиришда ҳозиргача тадқиқотчи мутахассисларда ягона ва якдил фикрлар йўқ. Ҳамон шоирнинг туғилган йили ва ватанини белгилаш хусусида қарама-қарши кескин мунозаралар, айтиш мумкинки тамоман бир-бирига зид фикрлар давом этиб келмоқда. Тарихда «Машраб» тахаллусли шоирлар кўп бўлган ва уларнинг ўн иккитаси маълум. Чунончи, биргина «Қомус ул — аълам»нинг ўзида бешта Машраб ҳақида маълумот берилган. Ёки Навоийнинг «Мажолис-ун нафоис»ида ҳам Машраб исмли эронлик ва қашғарлик Машраблар ҳақида маълумотлар берилган ва ҳоказо.

Афсуски, биринчи манбаларда Машрабнинг туғилган йилига доир маълумотлар учрамайди. Шоир ижодини ўрганиш, таҳлил этиш ва оммалаштиришда биринчилар қаторида И. Аҳмедов, И. Султон, Миртемир, Ғ. Ғулом, О. Шарофиддинов, П. Шамсиев, А. Ҳайитметов, А. Абдуғафуров, В. Абдуллаев, З. Ризаев, М. Зокиров, Ш. Зуннун. В. Раҳмонов, К. Исмоилов ва бошқалар ишлаб, маълум муваффақиятларга эришдилар. Лекин Машраб ижодини ўрганиш ва девонларини топиш масаласи ҳали олдинда. Фикрлар қарама-қаршилиги эса давом этмоқда. Далилларга мурожаат қилайлик. А. Абдуғафуров «Ўзбек адабиёти тарихи» (5-томлик, Тошкент «Фан», 1978)да «...унинг (Машрабнинг — Қ. Й.) ўз асарларини бирор мажмуага тўплагани ёки анъанага кўра девон тузгани маълум эмас... Кейинчалик бошқа бирор шахс (котиб, адабиёт мухлислари) томонидан ана шундай хизматнинг бажарилгани ҳам номаълум...» (235-бет) дейди. Профессор Э. Шодиев эса «Машраб ҳақида янги манбалар» («Адабий мерос», 1978, № 10) мақоласида эса шоир девонларининг янги топилган нусхалари ҳақида маълумот беради. Машраб девонининг нашрга тайёрловчиси (В. Раҳмонов ва Қ. Исроиловлар) Машраб, Девон, Ғ. Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, Тошкент, 1980) эса «Машраб асарларини саралаш ва нашрга жалб этишда нусхаларнинг нисбатан қадимийлиги ва тил хусусиятларига эътибор берилди» (25-26-бетлар), деб таъкидлайдилар-у, аммо ўша қадимий девонлар ҳақида манбалар ва фикрларни келтирмайдилар. Бу фикрларнинг қайси бирига ишониш мумкин?

Олимлардан В. Абдуллаев, А. Ҳайитметов ва бошқалар Машраб «тахминан 1657 йилда туғилган» деб кўрсатсалар, М. Зокиров эса 1657-58 йилларда туғилган, деб ёзади ва яна давом этиб «Машраб 24-25 ёшларда яъни 1670-1671 йилларда Қашғарға боради», деб кўрсатиш билан шоир туғилган йили санасини 1646-1647 йилларга тўғрилайди (Зокирий, М. Машраб. Адабий-танқидий очерк. Тошкент. 1966, 10-бет).

Октябрь инқилобидан аввал «Девонаи Машраб» (Самарқанд, 1910)-ни нашр этган Н. С. Ликошин ҳам ва унинг фикрини қувватлаган тадқиқотчилар А. Карцев (1937), А. Абдуғафуров (1963, 1971), Ш. Зуннунлар (1969) ҳам Машрабни 1640 йилда туғилганлигини таъкидлайдилар. Шоирнинг ўлдирилишини эса тадқиқотчи З. Ризаев субъектив мулоҳазалар юритиб, 1664 йилда содир бўлган деб кўрсатади. Бундай хато ва чалкаш фикрлар бошқа тадқиқотчиларнинг ишларида ҳам учрайди.

Ҳозирги вақтда ЎзФА Шарқшунослик олий билимгоҳида сақланаётган бир қатор қўлёзма манбаларда, масалан, «Тазкираи Фаҳмий», «Мунтахаб аттаворих» (Муҳаммад Ҳакимхон тўра) ва бошқаларда Машраб юқорида айтиб ўтилган Қундуз ҳокими Маҳбубий замонида 1711 йилда ўлдирилганлиги қайд этилади.

Машрабнинг туғилган жойи хусусида ҳам ҳозиргача ягона фикр ва якдиллик йўқ, олимлар ва тадқиқотчилар ўртасида гуруҳбозлик давом этмоқда. Чунончи бир гуруҳ олимлар, шарқшунос, Самарқанд вилояти генерал губернатори С. Й. Ликошин, археолог В. Вяткин, академик С. Айний, Ғ. Ғулом, И. Мўминов, А. Абдуғафуровлар ўз тадқиқотларида шоирнинг туғилган жойи Наманган деб кўрсатадилар. Бошқа бир гуруҳ олимлар — Фитрат, А. Ҳайитметов, Э. Ризаев, М. Зокиров ва бошқалар эса қарама-қарши фикрларни баён этиб, улар Машрабни баъзан наманганлик баъзан андижонлик деб ҳисоблайдилар.

Тадқиқотчи В. Раҳмонов Машрабнинг 1980 йилда нашр этилган «Девони»га ёзган сўзбошисида «Аслида Бобораҳим исмли бола Намангандаги Андигон қишлоғида 1657 йилда Вали бобо ва Биби Салималар оиласида дунёга келган... Бобораҳим ўз қишлоғида бошланғич маълумот олгач, отаси уни Наманган мадрасаларининг бирига ўқишга берган... Адабиётшуносликда Машрабни гоҳ андижонлик, гоҳ наманганлик деган ҳар хил қараш бор эди. Ҳозир бу нарса узил-кесил ҳал бўлди» (Девон, 6-7-бетлар) деб ўзларича «кашфиёт» яратдилар. Ваҳоланки, Ўрта асрларга доир жуғрофий хариталарда ёхуд бошқа манбаларга кўра Наманган яқинида ҳеч қандай Андигон деган қишлоқ бўлмаган. Аслида бу гапни тарихий далилларга сунъий сохтакорлик руҳи беришнинг устаси фаранглардан адабиётшунос О. Носиров бир вақтлар тўқиб чиқариб, матбуот саҳифаларида эълон қилган эди. В. Раҳмонов эса ўз сўзбошисини ёзишда ана шу тарихий ҳақиқатга зид фикрларга суянганлиги ҳеч кимга сир эмас.

Машрабнинг тожик тилидаги қуйидаги рубоийсида:

> **Аввал қадам пири муғонро ишқ**
> **аст,**
> **Дуввўм сару по баражнагонро ишқ**
> **аст,**
> **Риндони Бухоро, бангиёни Кашмир,**
> **Шоҳ Машраби турк Андигонро**
> **ишқ аст —**

миллати турк, қишлоғи Андигон эканлигига ишонган В. Раҳмонов пала-партишлик билан шоирни Намангандаги Андигон қишлоғида туғилган деб ҳаммани чалғитади. Ваҳоланки, юқорида айтганимиздек на ёзма манбаларда, на оғзаки маълумотларда Наманган яқинида Андигон қишлоғи борлиги қайд этилмайди ва биз Наманган археология экспедицияси аъзолари узоқ вақтлардан бери ишлаб, бу қишлоқнинг жуғрофий ўрнини ёхуд номини топа олмадик.

3

Муҳаммад Бадеъ Малеҳо Самарқандий шоир Машрабнинг замондоши бўлиб, ўзининг 1689—1691 йилларда ёзган «Музаккир — ул асҳоб» тазкирасида таъкидлашича у Самарқандда Машраб билан шахсан учрашиб мулоқотда бўлган. У шундай деб ёзади: «Машраб — қаландар Раҳимбобонинг таҳаллусидир. Асли Андижон вилоятидан бўлиб, ёшлик чоғларида илм ва фазилатлар касб этиш учун Наманган вилоятига борган...» (ЎзССР ФА Шарқшунослик олий билимгоҳининг қўлёзмалар фонди, инв № 4270, 315-варақ) Маълумки, ўтмишда Андижон — Андигон, Андугон шаклларида айтилган ва ёзилган. Шунга кўра Малеҳо ҳам шоирни Андигон — Андижон вилоятидан эканлигини ўз тазкирасида айтган. Бинобарин, Малеҳо ўз маълумотларини давом эттириб, Машрабнинг Наманганда ўқиганлиги, балоғатга етгач, эса Самарқандга кетиб, у ерда бир неча вақт турганлигини ва яна Наманганга қайтганлигини ёзади (ўша саҳифа). Кўриниб турибдики, Малеҳо шоирни Андижон шаҳрининг ўзида ёки Намангандаги Андижон қишлоғида туғилган деган кескин фикрни айтмаган, балки унинг Андижон вилоятидан эканлигини таъкидлаган.

Профессор Э. Шодиев «Шарқ юлдузи» ойномасида (1982, № 4) ёзган тақризида: «Шоирнинг «Мен таваллуди Ўшал фарзанди Наманганиман» сатрларнинг ўзи уни Наманган шаҳрида туғилган дейишга асос бўла олмаса керак, чунки шу сатрнинг мазмунига чуқурроқ эътибор берилса, унда «Мен Наманганда туғилганман» деган маънодан кўра «Мен Наманган фарзандининг ўғлиман» деган маъно келиб чиқади, деб ёзади (196-197 бетлар).

> **Ҳеч киши билмас мени қайдин бу**
> **ерга келганим,**
> **Асли зотимни сўрасанг, мен ўзим**
> **Хўқониман —**

деган сатрларида шоир оиласининг қачонлардир Наманганга кўчиб келганини аниқ эслатиб ўтган.

Н. С. Ликошин, А. Карцев ва бошқалар Октябрь инқилобидан олдин ва кейин эълон қилган ишларида адабий-тарихий манбаларга суянган ҳолда уларни чуқур таҳлил этмасдан ва улардан кўчириб олиб, Машрабни Наманганда туғилган дейишга уриниб кўрган эдилар. Уларнинг изидан борган бир гуруҳ тадқиқотчилар эса уларнинг кўчирма маълумотларидан фойдаланиб, машрабшуносликда «янгилик яратиш»га ҳаракат қилдилар.

Шундай қилиб, Машрабнинг туғилган жойи хусусида ҳозирча узил-кесил фикрлар йўқ. Бизнингча, бу масалада қатъий хулоса чиқаришга ҳали вақт эрта ва олдинда бўлиб, айни вақтда шошма-шошарлик ва маҳаллийчиликка ўрин йўқ. Тарихий далиллар, тарихий ҳақиқатга суяниш керак. Машрабнинг туғилган жойи, йили ва вафоти саналарини аниқлаш борасидаги мунозарани давом эттириш билан бирга, шоир асарларининг ҳали топилмаган нусхаларини қидириб топиш, унинг ижодиётини чуқурроқ ўрганиш ва жамоатчиликка етказиш билан шуғулланиб, машрабшуносликка ҳисса қўшиш фойдалидир.

Йўлчи ҚОСИМОВ,
тарих фанлари номзоди, доцент.

4

Иттифоқ бўйлаб

Яқинда Москвадаги Ёшлар саройида Рок-н-ролл музейининг кўргазмаси очилди. Кўргазмада қатнашган рок юлдузлари Рок-н-Ролл тарихи билан боғлиқ мусиқа асбоблари, пластинкалар ва кийимларни музейга совға қилишди. Кейин Ёшлар саройида Рок фахрийларининг концерти бўлиб ўтди. Чапдаги суратда таниқли хонанда А. МАКАРЕВИЧ музейга «Машини времени» ансамбли биринчи барабанининг нусхасини музейга совға қиляпти.

С. МАМОНТОВ ва А. НЕМЕНОВлар сурати. ТАСС.

Пойтахтдаги «Олимпия» спорт комплексида Игорь Круто раҳбарлигида АРС студиясининг концерти бўлиб ўтди. Бу ижодий жамоа таркибида таниқли хонандалар билан бир қаторда, бошловчи хонанда ва мусиқачилар ҳам қатнашдилар. Ўнгдаги суратда ёш хонанда Ирина АЛЛЕГРОВА.

М. ВОЛКОВ сурати. ТАСС.

Ёш ашулачи Мария Гулегинани мамлакатимизда фақат опера мутахассисларигина билишади. Лекин унинг талантини, гўзал овозини бутун дунё тан олган. У бугун Италия, Англия, Австрия, ОФР, АҚШ опера саҳналарида куйламоқда.

Мария Одесса консерваториясини тугатгандан кейин Белоруссия опера ва балет академик Катта театрида иш бошлади. Бир йилдан кейин М. И. Глинка номидаги Бутуниттифоқ вокалчилар конкурси, яна бир йилдан кейин эса РИО-де-Жанейродаги халқаро конкурс ғолиби бўлди.

Агар ҳақиқатни айтсак, Миланда таниқли хонанда Лугано Паваротти билан бирга «Бал—маскарад» спектаклидаги «Ла Скала» дебютини куйлагандан кейин Мариянинг таланти кенг жамоатчилик томонидан тан олинди.

БССРда хизмат кўрсатган артист Мария Гулегина бу йилги театр мавсумини Испанияда ўтаётган опера фестивалидан бошлади. Ҳали олдинда ОФР, Нью-Йорк, Флоренция опера саҳналари, катта синовлар...

СУРАТДА: БССРда хизмат кўрсатган артист Мария ГУЛЕГИНА.

В. МЕЖЕВИЧ сурати. (ТАСС).

Иттифоқ бўйлаб

Иттифоқ бўйлаб

Иттифоқ бўйлаб

Янги шеърлар

Ишонч

Қорачиқларингда титрайди гумон,
Қалбимдан қувилмиш сафар завқи ҳам.
Сассиз озорингдан қийналади жон,
Бокира туйғулар тортиб нам
Лаҳзалик қудрат бер ўзинг, муҳаббат!

Соат чиқиллайди, миллар жонсарак,
Юрак милларига осилган вужуд.
Шубҳалар бонг урар! Шубҳалар-дастак,
Ишончинг оҳидан ҳаво ҳам беҳуд...
Лаҳзалик қудрат бер ўзинг, муҳаббат.

Муҳаббат чинқирар, тоб беролмайин
Портлаб кетар дунё қароқларимда.
Ёрилиб булутлар, ёмғирлар ҳазин
Бош урар ҳақиқат оёқларига...
«Лаҳзалик қудрат бер, ўзинг муҳаббат!»

Бурчлар

Тонгдан эшигингни қоқади бурчлар,
Вазифалар лангар ташлар умрингга.
Сўроқлар, ундовлар — ўт пуркар кучлар
Найзадек санчилар руҳингга.

«Хизматга»... сўз синар тугамай,
Бурч йиғлар гўдагинг кўзида.
Сўз синар... сен яна бир талай
Кетасан бурчларинг измида.

Сўз синар... ҳуқуқлар тўлиқар
Армоннинг чўзилар бўйлари
Дардларин олдида кўру кар
Бонг урар Вақт — Бурчнинг чопари...

Ёшлик

Бошингдан Қуёш нур тўкаверади,
Саболар бўйингни ўпаверади,
Ишқингда сой йиғлаб ўтаверади,
Фақат сен сўлмагил, сўлмагил, гулим.

Санобар ФАХРИДДИНОВА.

Бедорлик

Муштипар меҳрни қаршилар юрак,
Чироқ-да умидвор, озгина кучдан.
Эшик эплаёлмас қоровулликни,
Уйқу босинқирар қайсидир буржда.

Соатнинг сирқириб чиқиллар жони,
Садосиз жаранглар деворнинг доди.
Дарпарда йўққуя... етмас фалакка.
Маҳзун чигиртканинг сўнгсиз фарёди.

Дарахтнинг иҳраган япроқларини,
Дераза қучоқлаб ўпаверади.
Оймомо унутиб чарчоқларини.
Ул масҳур Байзога гуллар теради...

Шуҳрат РАҲИМОВ.

Кутиб яшайман

Қалбимда асрайман ойдин тунларни,
Юлдузли самони севаман жондан.

Кутаман, кутаман сирли кунларни
Хаёлий, самовий сирли жаҳондан...

Кутаман. Кутганим тезроқ келсайди
Қалдирғоч мисоли куйлардим тўлиб.

Сенинг юрагингда чечак кулсайди
Учиб, борар эдим капалак бўлиб.

Кутаман, кутганим келмайди сира.
Олтинлар кўринмас сабр тагида,

Қалбимда яшайди севгим — бокира.
Умидим акс этар ой эртагида...

Мен кутиб яшайман сирли кунларни.

Ҳамробону ҲОТАМОВА.

«Ижодкор талаба ёшлар маркази»

Тошкентдаги Талабалар шаҳарчасида бир гуруҳ жонкуярлар томонидан тузилган «Ижодкор талаба ёшлар маркази» толибларнинг қизиқишларини ҳисобга олиб. «Ҳамюртлар билан учрашув» кечаларини ташкил эта бошлади.

Ҳамза номидаги жумҳурият давлат мукофоти соҳиби шоир А. Орипов, таниқли Шоберди бахши, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти соҳиби шоир М. Юсуф ва қатор иқтидорли хонандалар талабаларнинг меҳмони бўлишди. Марказ жонкуярлари яна бир неча таниқли олимлар, сиёсатчилар, давлат арбоблари, собиқ байналмилалчи жангчилар, ёшлар севган хонандалар билан учрашувларни ҳам режалаштириб қўйишган.

— «Ижодкор талаба ёшлар маркази» Тошкент политехника олий билимгоҳи комсомол ташкилоти ва касаба уюшмаси, Тошкент шаҳар комсомол қўмитаси, Ўзбекистон телевидение ва радиоэшиттириш Давлат қўмитаси кўмагида дунёга келди, — дейди марказ раиси ТошПИ IV курс толиби Зокир Худойбердиев. — Жамоамизнинг асосий мақсади талабаларнинг билим олишига, ҳар томонлама баркамол бўлишига мавжуд иқтидорларини рўёбга чиқаришига кўмаклашиш. Шу йил баҳорда бўлиб ўтадиган иқтидорли талаба ёшларнинг «Истиқбол—91» кўрик-беллашуви жиддий тадбирларимиздан бири бўлади. Биз, қўшиқ ижро этиш, рақсга тушиш, қизиқчилик, бахшилик, шеър-монолог айтиш бўйича талаба ёшлар орасида кўрик ўтказамиз. Бунда жумҳуриятимизнинг барча олий билимгоҳларидан иқтидорли талабалар қатнашишлари мумкин. Хуллас, режаларимиз улкан. Тадбирларимиз молиявий жиҳатдан ўз-ўзини қоплаши учун кечаларимизга киришга унча қиммат бўлмаган баҳода патталар сотмоқдамиз. Шуни мамнуният билан таъкидлаш мумкинки, барча тадбирларимизга қизиқиш ҳам, томошабинлар ташрифи ҳам кўнгилдагидек.

«Ижодкор талаба ёшлар маркази» ўз ҳомийларидан бири бўлган ойнаи жаҳон ходимлари билан биргаликда «Ўлкамиз файзи» туркум кўрсатувларни уюштиришни ҳам амалга оширмоқчилар. Тўрт саҳифадан иборат бу ёшларбоп кўрсатув маълум бир вилоят, шаҳар тарихи, у ерда яшовчи аҳоли урф-одатлари, мавжуд билим даргоҳлари фаолияти, талаба ёшлар ҳаёти ҳақида ҳикоя қилади.

Акс-садо

АМИР ТЕМУР ГУРГОНИЙ

«Ёш ленинчи» рўзномасининг 1990 йил 13 декабрь сонида чоп этилган Жалол Яхшибоевнинг «Нега Кўрагоний дейилади?» сарлавҳали мактуби қизиқишимни уйғотди.

Амир Темур Кўрагоний деб юритилиши менимча қуйидагича.

Темур Чингизхон авлодига мансуб бўлмаганлиги учун ўзини ҳеч қачон хон деб атамаган. Бундай дейишни истамаган ҳам. Аммо унинг шуҳрати, эгаллаган мавқеи, давр сиёсати амирлик унвонини олишга мажбур этган.

Темур 1370 йили амир Ҳусайнни мағлубиятга учратгандан сўнг унинг ҳарамидан Сарой Мулкхонимни хотинликка олади. Сарой Мулкхоним Мовароуннаҳрнинг Чиғатой хонидан чиққан сўнги хони — чингизлар авлоди Қозонхоннинг қизи эди. Шундан сўнг Темур Гургона унвонига эга бўлади. «Гургон» мўғилча куёв — яъни хон куёви «Гургона» демакдир. Шу тариқа «Темур Гургон», «Темур Гургона» деб юритила бошланди. Халқ тилида «Темур Кургон», «Темур Курагоний»га айланган бўлиши ҳақиқатга яқиндир.

Темур Сарой Мулкхонимни Улуғбекнинг ҳомийси қилиб тайинлайди. Улуғбек 10 ёшида Муҳаммад Султоннинг қизи Оға Бегимга уйлантирилган. Оға Бегимнинг онаси Олтин Ўрда хони Ўзбекнинг синглиси бўлган. Бу эса, Улуғбекка «Гургона» унвонини яъни Темурга ўхшаб хонга куёвлик унвонини олган. Шу боисдан ҳам «Улуғбек Кўрагоний» дейилган. Улуғбекнинг асл номи Муҳаммад Торағойдир.

Тоҳиржон УСМОНОВ,
методист ўқитувчи.
Фарғона вилояти.

ОЙНАИ ЖАҲОНДА

30 ЯНВАРЬ — ЧОРШАНБА

● ЎзТВ I

9.00 «Истиқбол эгалари». Телефильм. 9.30 «Тенгдошлар». 10.15 «Галия Измайлова рақсга тушади». Фильм-концерт. 10.50 «Пётрнинг ёшлиги». Бадиий фильм. 2-серия.

* * *

18.00 Янгиликлар. 18.05 «Деярли ўйлаб топилмаган воқеа», «Пружинкул». Мультфильмлар. 18.20 «Бу сирли олам». 19.00 «Замин саховати». 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.45 «Мулоҳаза». 20.15 «Сўх дарёси бўйлаб». Ҳужжатли фильм. 20.30 «Ахборот». 20.50 «Дил номалари». Мусиқий кўрсатув. 21.30 Москва. «Вақт». 22.15 «Санъат усталари». Ўзбекистон ССР халқ артисти Коммуна Исмоилова. 23.35 Янгиликлар. 23.45 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.05 «Бурч» (рус тилида). 20.00 «Пульс». Информацион кўрсатув. 20.10 «Етти қария ва бир қиз». Телевизион бадиий фильм.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Вақт». 22.15 «Боз як барномаи жавони».

● МТ I

7.00 «Тонг» (120+30). 9.30 Ишчан чопар. 9.45 «Кулаётган одам». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия. 11.10 «Ибодатхонага йўл». Тверда ўтказилган академик ҳаваскор хорлар I фестивали қатнашчилари ҳақида концерт-очерк. 11.30 «Ғилдиракли эртак». Мультфильм. 11.45 «Марио Ланца билан Муслим Магамаев ҳузурида икки оқшом». 1-кўрсатув. 12.30 «ТСН». 12.45 «Кинопанорама».

* * *

15.30 «ТСН». 15.45 «Шаҳар чеккасидаги шифохона». Йигирма серияли телевизион бадиий фильм. 12-серия — «Тўқнашув». 16.35 Болалар соати (инглиз тили дарси билан). 17.35 «Жарликдан». Ҳужжатли публицистик фильм премьераси. 2-фильм — «Одамлар ва уруш». 19.05 «ТСН». 19.25 Телевизион ҳужжатли фильм. 20.00 «Кулаётган одам». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия. 21.30 «Вақт». 22.15 «Телескоп». 23.30 «Марио Ланца билан Муслим Магамаев ҳузурида икки оқшом» 2-кўрсатув.

Тунги телевидение

00.15 «Фарятьев фантазиялари». Телевизион бадиий фильм 2-серия. 01.25 «150 йилга тенг йўл». Актёр Садовскийлар сулоласи ҳақида. 01.35 «Стэп оҳангларида сайр». Фильм-концерт («Лентелефильм»).

● МТ II

13.05 «Раддия». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия («Экран»). 14.15 «Фрянов сўқмоқлари». «Муҳофаза ёрлиғи» туркумидан. 14.50 А. Софронов. «Юрак операцияси». Телеспектакль.

* * *

17.15 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. «Келу қўшиқлари» (Саранск). 17.45 «Бу ажабтовур шведлар». Швециядаги Вестерос шаҳрининг спорт ҳаёти ҳақида, шаҳарнинг ёшлар ва қарияларга нисбатан ижтимоий сиёсати ҳақида. 18.15 Россиянинг ҳужжатли экрани. 19.40 «Степа-денгизчи». Мультфильм. 20.10 Россиянинг парламент хабарномаси. 20.25 Коллаж. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 «Телевизион мусиқий абонемент». 21.30 «Вақт» (сурдо таржимаси билан). 22.15 «Одамлар менга қўшиқ ҳадя этишди». Мусиқий телефильм. 22.45 «Геннадий Гладков». Фильм-концерт (Ленинград). 23.35 «Раддия». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия.

Аскар мактуби

Рўзномамиз хатлар қутисига кунига кўплаб аскар мактублари келиб тушади. Улар ичида тил билмаслик, спорт билан етарлича шуғулланмаслик оқибатида келиб чиқадиган қийинчиликлар ва шу муносабат билан ҳамюрт укаларига насиҳат тарзида ёзилган дил сўзларини, баъзан шикоят хатларини ҳам, йигитлик бурчини аъло ўтаётган ўғлонларимиз ота-оналарига қисм командирлигининг раҳматномасини ҳам ўқишингиз мумкин. Айрим аскар укаларимиз эса рўзномамиз етиб бормаслигидан нолиб, ундан юбориб туришимизни сўраб хат ёзишган.

Аммо узоқ Олтой ўлкасидан келган қўлимиздаги мана бу хат... Келинг яхшиси мактубни сиз азиз муштарий билан бирга ўқиб чиқайлик:

ЮРАККА ҚАДАЛГАН ЎҚ

«Ушбу воқеанинг содир бўлганига кўп бўлгани йўқ. Биз тинч ҳаёт, халқлар фаровонлиги учун елкамизга қурол олганмиз. Буни кимлардир, тушунади, кимдир эса йўқ. Мактуб ёзишдан мақсад қалбларга заррача бўлса-да меҳр-оқибат шуъласини бахш этиш. Ўшанда дам олиш куни эди. Уч нафар ўзбек йигити бозор томон йўл олдик.

У ернинг бозори унча катта эмас. Қорасув бозори ундан гавжумроқ. Бироқ бу ерда ўзбекистонлик савдогарларни кўп учратасиз. Қимматчилик ҳукм сурган ушбу шаҳарда олма қоқиси ҳам пул-да! Бозорга кириб ўзимизни Ўзбекистонда юргандек ҳис этдик. Юртимиз шабадасини туйгандек бўлдик. Бу ерда тошкентликлар гул, фарғоналиклар узум, наманганликлар қовун, баъзилар анор сотиб ўтиришарди. Ҳаяжондан ўзимизни тия олмасдик. Қани энди шундай куч бўлса-ю, юртдошларингни шартта қучоқлаб бағрингга боссанг. Йўқ, йўқ бу Сибирь бозори эмас, бу ердан Ўзбекистоннинг, Андижонимнинг иси келяпти.

Нуроний бир отахон билан қучоқ очиб кўришдик. Пешонамиздан ўпиб, бошимизни силаганларида кўзларида милтиллаган ёш томчиларини кўрдик. Нақадар азиз кўз ёшлар, чунки бу қувонч ёшлари. Пахта ҳосили, Ўш воқеалари ҳақида суҳбатлашдик. Шу пайт 25-30 ёшлардаги бир йигит яқин келиб: «Ҳа, яна земляклармми?» дея биз билан саломлашган бўлди. Кўзларидан жаҳл ўрин олганди. Оқсоқол қўлимизга қоғозга ўралган ерёнғоқни узатиб: «Хаёл билан бўлиб қолибман, ўғлим, чақиб турингглар, мен ҳозир, узр» деганча нари кетдилар.

— Пулини ташлаб кетинглар, ука. Шуни орқасидан келганмиз бу ерларга, — йигитнинг сўзлари довдиратиб қўйганди. Гоҳ йигитга, гоҳ қўлимиздаги ерёнғоққа қараймиз.

— Шаҳарда шоколаднинг килоси 35 сўмдан ошибди экан, — мана газетда ёзишибди, сўзини давом эттирди у.

Уччаламиз ҳам чўнтагимиздаги бор пулни чиқариб, унинг олдига ташладик.

—Узр, ака унутибмиз, — бундан бўлак ҳеч нима дея олмадик.

Йигит эса озгина ерёнғоқ учун ўн сўмдан ошиқ пул ундирганидан шод эди. Йўлда кетарканмиз бошимизни кўтаришга, бир-биримизга тик боқишга куч топа олмасдик. Ниҳоят қисм дарвозасига етиб келганимизда шеригимиз қўлидаги ерёнғоқни ахлат уюмига ташлаб, беихтиёр бақириб юборди, — «Ўзбекистонники эмас бу!» Унинг кўзларидан оқаётган ёшни тўхтатиш, кўнглини олиш қўлимиздан келмасди. Шундоқ ҳам унсиз йиғламоқда эдик. Наҳотки ўзбегимнинг ўзлиги йўқолиб бораётган бўлса! Бу воқеани юракка қадалган ўқ азобидан енгилроқ дейиш мумкинми?

Саминжон ҲУСАНОВ,
ефрейтор».

Ҳаяжон билан мактубни тугатдиму, шу йил ёзда кўрганим, Дўмбробод кўчаларидан ўтиб бораётган турли миллатга мансуб уч-тўрт аскар йигитга лаганда узум тутаётган онани, Наврўзи оламда кўчамизда қурилажак АТС биноси учун пойдевор қазиётган аскарларга атаб «Сумалак» сузаётган қўшни кенноййини эсладим. Сиз-чи? Сиз нималарни эслаяпсиз?

Янги ўйинлар

Тасаввурингизга сиғмайдиган янги-янги спорт турлари туғилиб олам юзини кўрмоқда. Олимпиада ўйинлари таркибининг қайта-қайта кўриб чиқилаётганига ҳам кўпроқ шулар сабабчи. Яқин-яқинларгача ашаддий қиморбозларнинг ўйини санаб келинган карта бўйича ҳам мамлакат чемпионатини ўтказишга рухсат берилди. Тунов куни ойнаи жаҳонда яна бир дартс ўйини тўғрисида гапиришди.

Бразилиялик спортчилар мамлакатда оммавий тус олган сув устида волейбол ўйинини 1992 йилги олимпиада программасидан ўрин олишига муваффақ бўлишди. Ҳозирча бу спорт ўйини бўйича 20 та эркаклар ва 10 та аёллар командалари баҳслашиш истагини билдиришган.

Қизлар «жанги»

Суратчи: А. РИСҚИЕВ.

Хотира

Муруввтни сўраб олманг

«Агар ишонмасангиз, Шофирконга бориб Шўробод ва Қуйи Ебусхўр қишлоқларида яшаётганлардан сўранг, менинг отам ҳақида айтиб беришади. 1968 йилги қишнинг қандай келганини биласизми? Эҳ-е, қирчиллама совуқда қанчалаб чорва моллари қирилиб кетганди. Ҳатто одамлар ҳам музлаб ўлганди... Ўша кунлари отам «Етим-есир, бева-бечораларнинг ҳоли не кечдийкин?» деб куйинарди. Юпатардик: ахир, ҳозир замон тинч-ку, ҳеч ким очликдан ўлмас... «Йўқ, сенлар нимани билардинглар, бизнинг бошимиздан ўтган оғир дамлар. Барибир шундайларнинг кўнглини сўранглар болаларим. Савоб бўлади...»

Йўқ, раҳматли барибир дунёдан тўймай кетди. Қаҳратон қишдан омон-эсон чиқиб, энди оғзи кўкка етганда (28 апрелда) қазо қилдилар. Шу куни Шофирконда йиғламаган одам қолмади. Улар чоғи отам ҳаммадан рози бўлиб кетаётганини айтдилар. Фарзандларига айтган сўнгги видоси шу эди: «Одамларга фақат яхшилик қилинглар. Ҳеч кимни ранжитманглар....»

Бу гаплар шофирконлик муаллима Зуҳро опанинг (19-ўрта мактабда расм-чизмачилик фанидан дарс беради) йиғлаб айтган сўзлари. Доим кулфатда қолганда, бошимизга оғир кун тушганда бир-биримизни юпатамиз. «Қўйинг, ҳаммаси ўтиб кетади». Тўғри, бугун Облоберди бобо йўқ. Қайтиш қилганига 22 йилдан ошдики, ҳалиям шўробoдликлар гапириб-гапириб эслаб юришади. Бу дунёга ҳеч ким устун бўлолмайди. Лекин барибир не бўлганда ҳам одамлар элнинг ёмон кунига яраган кишиларнигина эъзозлайди. Яна бундай инсонларнинг номини абадийлаштириш ҳақида маҳкамаларга хатлар, илтимосномалар йўллайверади. Тўралар эса...

Зуҳро опанинг сўнгги умид остонаси «Ёш ленинчи» бўлди. Майли, не қилайлик, қўлимиздан келгани бир яхши инсоннинг хотирасини абадийлаштиришни бухоролик мутасаддилардан сўраш. Биз элчимиз. Элчига эса... Зора, ҳақ қарор топса?

Мана қўлимизда учта қалин дафтар. Яна 200 дан ортиқ аҳолининг имзоси қўйилган талабнома. Қоғозга молбоқардан тортиб, ветеринария врачигача, ўқитувчи-ю, уруш қатнашчиларигача имзо чеккан. У кишини яхши билган тенгдош отаҳон ва онахонларнинг хотира сўзларини айтмайсиз. Ҳатто имзолар орасида бетарафлар, норози бўлганлар ҳам бор. Тўғриси, аввал шубҳага ҳам бордик. «Қалбаки, тўпланган бўлса-чи?». Шунда, бу ахир бировнинг устидан ёзилган юмалоқ хат бўлса экан, ишонмасак? Ёки бирор порахўрнинг кирдикорликлари фош этилган бўлсайди? Жиноий иш бўлмаса... У ёғи йиғлаб таҳририят муҳаррири номига қоғоз қоралаётган Зуҳро опанинг виждонига ҳавола. Бизнинг бурчимиз, эл ҳукмига сўз айтиш. Облоберди Бобоев ҳақида икки калима бўлсада, Шофиркон ижроқўми мутасаддиларидан фикр сўраш.

Қўлимиздаги хотираларни бирма-бир эълон қилишнинг имкони йўқ. Боиси, ҳаммасида битта мақсад: Облоберди бобонинг муборак хотираси олдида тирикларнинг қарзи беҳисоб эканлиги, бугунги ёруғ кунлар учун у кишининг хизмати қанчалар кўп бўлгани ва номини абадийлаштириш зарурлиги.

Шўробод ва Қуйи Ебусхўр қишлоқлари аҳлининг талабномасидан кўчирма келтирамиз: **«Биз болаларимиз ўқиётган ўрта мактабнинг номини ўзгартиришга келишдик ва бунинг асл сабаблари қуйидагича деб биламиз: мактаб ҳозирги кунгача В. В. Куйбишев номи билан аталади. Лекин ниятимиз Куйбишевнинг фирқа ва халқ олдидаги хизматларини инкор этиш эмас. Аксинча, жумҳуриятимизда унинг номида қанчалаб хўжаликлар, ноҳиялар, мактаблар бор. Бундай хатоликлар, чегараланишлар аҳоли ўртасида кейинги пайтда норозиликларга сабаб бўлмоқда. Шу сабабли биз қишлоқдошимиз, очарчилик йилларида фидойилик кўрсатган, саводсизликни тугатиш мактабларининг жонкуяри, уруш йилларида фронт орқасини мустаҳкамлашда жонбозлик кўрсатган, уста темирчи-косиб, мерган-овчи, Жилвон қўриқ ерларини ўзлаштиришнинг фаол иштирокчиси, халқпарвар инсон Облоберди Бобоев номини шу мактабга қўйишни илтимос қилиб сўраймиз.»**

Халқ кимни ардоқлашни, хотирасини муқаддас тутишни билади. Бўлмаса оддийгина косиб, овчининг номини шунчалик эъзозлармиди? Бобонинг ордени ҳам, мақтов ёрлиғи ҳам йўқ эди. Лекин ўша очарчилик йиллари отган ўлжасининг гўштини раҳбарларга эмас, жўжабирдай жон оилаларга улашиб чиқаркан. Ўзи ҳам ёлғиз эмас эди. Ўн нафар фарзандидан орттириб, яна топган-тутганини эл билан баҳам кўрарди...

Зуҳро опа Шофиркондаги бир нечта нуфузли маҳкамаларнинг раҳбарларидан нолиди. Биз уларнинг номларини келтирмадик. Ўрни эмас. Нега дейсизми? Ахир ҳеч қачон бизда меҳр-шафқат, иззат-ҳурмат сўраб олинмайди. Ҳар кимнинг инсофи билади. 70 йилдан кўпроқ вақт мобайнида кимларга сиғинмадик, сажда қилмадик. Ҳали ҳам кўзимиз очилмаяпти. Биз қишлоқ аҳли кўтарган талабни қўллаймиз. Тўғрида, Куйбишев Шофирконга келиб элнинг ҳолини сўрагани ни ким айтади. Бу ҳам майли. Ёки Фрунзенинг «марҳамат»ини биласизми? Қадимий Бухорони тайёралар билан неча кунлаб кунпаякун бомбардимон қилганини эшитгандирсиз? Ҳали ҳам унинг номи Бухорода анча машҳур. Ҳали бундайларнинг номлари Ўзбекистонда беҳисоб.

Облоберди Бобоевчи? Ҳаёт билан видолашаётган лаҳзаларида ҳам фарзандларига «одамларга яхшилик қилинглар» дея васият қилди. Зуҳро опани юпатдик. «Ўксинманг. Яхшилик ерда қолмайди. Эл шундай инсонни ардоқлаб, ҳалиям ширин хотирлар экан, раҳбарларга инсоф тиланг».

Норқобил ЖАЛИЛ.

Бош муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ: Муқаддас АБДУСАМАТОВА, Зиёвиддин ОРТИҚХЎЖАЕВ, Карим РАҲИМОВ, Фарруҳ РАҲИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Зайниддин РИХСИЕВ (масъул котиб), Қурбон ЭШМАТОВ.

Таъсис этувчи: Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси
(УЧРЕДИТЕЛЬ ЦК ЛКСМ УЗБЕКИСТАНА)

Рўзнома 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган.

БЎЛИМЛАР: ёшлар сиёсати — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-55-96; табиат ва экология — 32-57-52; иқтисодиёт ва тижорат — 32-58-47; ахлоқ ва ахборот — 32-57-52; спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; халқ таълими — 32-58-48; хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; қабулхона — 32-56-58.

Манзилгоҳимиз: 700083. Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Индекс: 64607.
380.000 нусхада чоп этилади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Рўзномамиз ҳафтанинг сешанба, чоршанба, жума, шанба кунлари чиқади.

Яна рўзномада кўришгунча!

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси

Буюртма: 4732.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12